

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 48.)

„GAZETA“ țese în de-gate și
Abonamente pentru AUSŢRIA-HUNGARIE
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se primumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dunsul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachr.,
Nax. Augustfeld & Emerich-Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Uff-
pelik Nachr., Anton Oppelik.
In Budapesta: la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o so-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicație. Pu-
blicări mai dese după tarifa
și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o seriă 20 bani

Nr. 262. — Anul LXVII. Brașov, Vineri 28 Noemvrie (9 Decemvrie). 1904.

Protestarea Sașilor.

(a) Dumineca trecută la orele 3 după amiazi cete-cete de Sași se îndreptau pe Strada Lungă înspre școla evanghelică din Brașovul-vechiu.

Aici era convocată adunarea alegătorilor din țera Bârsei, spre a protesta împotriva proiectului de lege al lui Berzeviczy.

Situația politică a Sașilor își are particularitățile sale, cari pe mulți îi lasă în nedumerire mai ales în timpul din urmă.

Deputații Sașilor, cari eșiseră din partidul guvernului pe timpul lui Banffy, când acesta adusese legea pentru maghiarizarea numelor de localități, — îndată ce a venit Tisza la putere au intrat érași în partidul guvernamental, fără să fi întreat pe alegători, decât consimt cu acest pas al lor.

Numai după aceea ivindu-se glasuri în publicitate din partea alegătorilor sași, s'au convocat adunări, cari au declarat apoi ulterior, că se invoiesc și ei, ca deputații lor să facă parte din partidul guvernamental.

Declarația acesta ulterioară n'a fost însă adusă fără discuție. S'au aflat mai mulți bărbați printre Sași, cari n'au fost de părere, că e bine să intre deputații lor în partidul lui Tisza. Ne aducem aminte foarte bine, că la adunarea ținută anul trecut în aceeași sală din Brașovul-vechiu, s'au ridicat mai multe glasuri, cari au spus, că e un joc nevrednic din partea acestor deputați, să éșă și să intre în partidul de la putere. Și decât intră acum, pe ce basă și pe ce garanție intră? Ce se va întempla, decât peste cât-va timp va veni Tisza cu vr'un proiect de lege supritor? Deputații să iésă éra din acest partid?

N'a trecut bine anul și étă, că răspunsul la întrebările de mai sus îl avem. Tisza s'a prezentat și el cu un proiect de lege mai asupritor chiar și decât al lui Banffy...

Și alegătorii sași s'au adunat érași din totă țera Bârsei în sala cea mare din Brașovul-vechiu. Pe fețele lor era tipărită îngrijirea și mâhnirea, căci ceea-ce prevéduseră unii înainte cu un an, s'a întemplat.

S'au pronunțat la acesta adunare 13 discursuri, vorbind 5 păstori sufletesci, un doctor, doi avocați, doi fabricanți și un țeran. Toți și-au exprimat durerea față cu măsurile asupritóre. Unul dintre fabricanți, ales de curénd deputat, a spus, că vedénd proiectul lui Berzeviczy, a dis numai decât „noi n'avem ce căuta aici în dietă“ și pentru prima óra în viața a priceput pasivitatea Românilor.

Alegătorii sași din țera Bârsei au votat și o rezoluțiune, în care protestéză contra proiectului lui Berzeviczy și însărcinéză pe deputații lor, ca să caute a impedece pe cât vor puté, ca proiectul să nu devină lege, ori decât totuși va deveni lege, să se înducéză măsurile mai aspre.

Un singur glas s'a ridicat, cerénd să se declare, că în cas decât proiectul ar deveni lege, cei 14 deputați sași să părăséză partidul lui Tisza. Glasul acesta a fost al predicatorului Scherg. El n'a n'a fost ascultat însă, căci imediat s'au sculat câți-va oratori, cari l'au combătut, și d-l Scherg la mai multe rugăminte și-a retras propunerea.

Adunarea a fost liniștită, discuțiunile fără patimă. O singură patimă s'ar puté releva numai, care făcea nota dominantă în toate cuvântările: dragostea nemărginită față cu comóra moștenită de la străbunți, limba și cultura națională.

Er d-l Scherg a dat dovadă de o extremă abnegație, când pentru a nu tulbura unanimitatea și-a retras propunerea.

Decă însă unanimitatea acesta va fi de folos, însuși Scherg o trage la îndoială, când supunéndu-se majorității declară, că prin asemenea voturi politica săséscă a ajuns pe povirnși.

Revistă politică.

Brașov, 25 Noemvrie.

Taberele politice ungueresci s'au răsboit și în decursul acestei săptămâni. S'au ținut mulțime de adunări populare în orașele din provincie, cele mai multe puse la cale de partidele din opoziție, în cari s'a protestat împotriva guvernului. S'au ținut și câte-va adunări aranjate de guvernamentalii pentru a lua pozițiune favorabilă guvernului. Seria acestor adunări nu s'a încheiat încă. Pe ziua de azi opoziționalii au convocat întruniri de protestare în vr'o 30 de orașe, ér pe ziua de Duminecă altele, între cari una la Pojorn, la care se va prezenta contele Apponyi alături de Francisc Kossuth. Tot pe Duminecă e proiectată o mare adunare a guvernamentalilor în Târgu-Mureșului, la care se va prezenta, probabil, și ministrul-președinte Tisza, ca să țină o vorbire de apărare a politiceii sale.

Intr'aceea foile din Budapesta vestesc, că noua sesiune a dietei se va deschide la 13 Decemvrie st. n. Incă de pe acum se svonesce, că noua sesiune va fi una din cele mai turbulente, deóre-ce opoziția va face us de toate armele ce-i stau la îndemână pentru a zădărnici acțiunea

guvernului. Deputații din opoziție, cari vor cere cuvânt înainte de ordinea de zi pe basa vechiului regulament, vor fi opriti să vorbésză, ba vor fi eschiși chiar din ședința, decât nu se vor ogoi. Scenele scandalóse se vor ținé lanț. Tisza însă nu va ceda. În mijlocul scandalurilor el își va vota indemnitatea budgetară pe primele trei luni ale anului viitor, apoi ér va amâna dieta până la mijlocul lunii Ianuarie. Se va deschide apoi a cincea sesiune și în 4-5 ședințe guvernul își va vota proiectul de budget pe 1905, contingentul de recruți și provisorul comercial — după care dieta va fi din nou amânată pe timp de două luni. După expirarea acestui termen, ar fi să se disolve camera și în Aprilie ar urma alegeri dietale noué.

Nu mai puțin strălucit merg lucrurile în Austria, unde situațiunea parlamentară e aprópe așa de încurcată ca și în Ungaria. Partidul Cehilor tineri a declarat, că nu va vota guvernului decât credite mai mici. Germanii însă sunt gata a vota credite mai mari, însă cer în schimb concesiuni și favoruri pentru ei. Intr'o ast-fel de situațiune sesiunea parlamentului se va sfârși și de astă-dată fără de nici un rezultat și se crede, că încă în săptămâna acesta parlamentul austriac va fi amânát.

În Serbia a izbucnit dílele trecute críză ministerială. Intreg guvernul și-a dat demisiunea. Regele a însărcinat pe Gruici cu formarea unui nou cabinet, dér n'a ajuns la nici un rezultat, de óre-ce nici unul din bărbații mai distinși politici, nu vrén să facă parte din cabinet până când scupștina nu va fi disolvată.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Pe scările Tribunalului.

De Emanoil Părăianu.

De cât o judecată dréptă
Mai bine o pace strămbă.

Nicolae Rădézcină și Dinu Munteanu, vrânți fruntași ai satului și prietini fără reche altă dată, trențeroși și înghețați septau la scările tribunalului ceasul judecării. — Și de câte ori se întimpla să și muce ochii unul la altul, li se învinețea de mânie și de ură, de ai fi jurat că acești ómenii n'au fost prietini nici odată.

Și cu toate acestea copilarise împreună și se încovoiasă spinările, ducénd sarrile iobágiei și prin munca lor îmbogățiră mulți boeri și arendași.

Nu e vorbă, își agonisiseră și ei ceva bătrânețe. Erau ómenii cu vađa în sat, mărítaseră fețele, își însuraseră băeții și dare de mână și rămaseră la bătrânețe casele lor vechi și curate, fără să-i pice cătara și fără să-i afume fumul.

Părinții lor fuseră Panduri de ai lui Șor și ei, în flórea tinereței, ostași de ai

lui Magheru. Îi era drag satului de ei! Nici odată nu-i văduse certându-se; frați să fi fost și nu s'ar fi iubit cum se iubeau ei. Și apoi cine erau mai înțelepți ca moș Nicolae și moș Dinu? pe câți nu-i ajutaseră cu sfaturile lor!

Dér într'o zi, că nu aduce anul ce aduce césul, înmulțindu-se ómenii și cu ómenii relele și cu relele și legile, — nefiind destui judecători și pricinii fiind multe, înființându-se mai multe judecătorii de pace, căđu partea și pe satul lor să aibă una, de óre ce era cam la mijlocul plășii și le venea mai le îndemână împričinaților să vină acolo.

Cu toate acestea în satul lor numai certe nu erau și decât se întimpla vre-una, apoi nimeni nu se ducea la judecator, ci alerga mai bine la moș Nicolae ori la moș Dinu, care le făcea tot-déuna dreptate împăcându-i.

Dér când pasce pécatul, pe om n'ai ce-i face!

Nu știu de unde până unde, ori mai bine cum e dicătórea, că „lupii se țin după oi și corbii după hoit“, că la moș Nicolae venise un advocat, căruia îi închiriasse o

odae și începuse să trăiască, și să trăiască bine pe spatele nenorociților cu jelbi, și par' că era un făcut, că de când venise el, pricinile se înmulțiseră și ce făcea ce dregea, că totă ziua nu mai răsbea pe clienți, cum le dícea el. Dér, vorba Românilui, „banului rău pungă să nu-i faci“. Așa și advocatul nu se pricopsea, că de câte ori se ducea pe la tég, venea fără ban în buzunar, căci îi perdea pe toți la óarți și de multe ori n'avea nici ce mânca, și atunci intra cu moș Nicolae în vorbă, și vorbea și îi tot spunea până în vremea mesei, și cum a lăsat Dumneđu pe om cu inimă bună, îl poftea moșneđu la masă; nu e vorbă, că nu-i da vre-un lucru mare, écă aci, tigia cu jumări gătite de baba, óla nouă plină cu vin vechi, că de, așa e dicătórea: „Vinul cât de vechi și femeea cât de tinéră“. Apoi, vre-un cocoș în frigare, vre-o strachină două de lapte, cu smântâna de două degete.

Și bând mănecând și vorbind prindea moșul chef, prindea și advocatul și stau améndoi de vorbă până la cântarea cocoșului, că de! când vorbești nu știi cum trece vremea.

Apoi spunea advocatul verđi și uscaté,

de căsca gura moș Nicolae, care de și bătrân, dér nu audeșe atâtea.

Intr'o zi de sərbătóre pe când advocatul nu avea procese, nici bani să se ducă la tég, ședea pe prispă și vorbea cu moș Nicolae:

— Bine moșule, n'ai băgat d-ta de sémă, că Dinu când a pus stoborii ai noi, și-a călcat pământul cu vre-o palmă și mai bine.

— Ba am văđut, Domnule, dér o fi greșit și el, că dór nu e anginer, și apoi o palmă de pământ nu e lucru mare.

— O fi, moșule! Dér așa se face dără în barbă; anul ásta o palmă, la anul alta, și o să te pomenesci odată fără pământ.

Pe când vorbeau ei, tocmai trecea și Dinu, care venea să mai vorbésză cu moș Nicolae de seceta cu care îi pedepsise Dumneđu, de li se uscasc tot porumbul.

Advocatul vedéndu-l venind, întră în casă, ér moș Nicolae eșindu-i înainte, îl sprijini cu vorba:

— Bine că veniși, Dinule, să mă cert cu tine. Dér bine omule tu n'ai văđut, când ai pus stoborii, că ai intrat peste mine aprópe cu o palmă?

— Ba am văđut, dér nu e o palmă,

Incercările de a se introduce un sistem constituțional în Rusia n'au dat până acum rezultate pozitive. Cu toate aceste speranța la un regim constituțional continuă să agite marile masse ale populației Rusiei. Dilele acestea s'a ținut în Moscva un congres al nobilimei la locuința prințului *Trubetzkoi*. El a adus o hotărâre analogă cu aceea a congresului zemstvelor. Nobilimea rusescă cere și ea constituțiile pentru poporul rusesc, însă ține mai mult seamă de principiul monarchist. Prințul *Trubetzkoi* s'a dus la Petersburg și a cerut audiență la Țarul, ca să-i predea hotărârile congresului nobilimei. Nu se știe ce i-a răspuns Țarul, dăr repetă din acest incident declarația ce a făcut-o deunăzi ministrul de externe Sviatopolsk-Mirski delegației care i-a prezentat hotărârile congresului-zemstvo, dîcînd: „Știu despre ce e vorba, dăr cred, că timpurile viforose de aci nu sunt acomodate pentru astfel de reforme. Spuneți reprezentanților zemstvelor că nu și au ales bine timpul pentru prezentarea dorințelor lor“.

*

Despre războiul ruso-japonez au sosit săptămîna aceasta știri, cari se refer mai ales la evenimentele ce se petrec în jurul Port-Arthurului. Japonesei, după lupte crâncene în cari au avut mari pierderi, au cucerit o colină înaltă de 203 metri, de unde pot acum să bombardeze portul și celelalte forturi. Incercările repetite ale Rușilor de a recupa această colină, n'au reușit. De pe colina amintită Japonesei și-au îndreptat tunurile asupra vaselor rusești din port stricînd mai multe din ele. Luptele continuă la Port-Arthur.

În *Manciuria* nu s'a întemplat nimic mai însemnat. Incercările Japonesei de a impresura colina generalului rus *Rennekampff* n'au reușit. Din contră Rușii au tras în cursă pe Japonesei, omorînd vre-o mii de ei.

Ajutore pentru incendiați.

Pentru Românii nenorociți prin incendiu din comunele Câmpeni, (Munții apuseni), Ostrovul-mare (Hunedoara), Sotelec (Solnoc-Dăbâca) și Mădăraș (Sătmar) — au mai intrat la Redacția noastră dijarului nostru următoarele sume:

D-l Vasile *Lelutu* din Erie (America) a colectat pentru incendiați din *Câmpeni* următoarele sume de la mai mulți bravi Români de ai noștri emigrați în America. Co-

lecta s'a făcut cu ocaziunea reîntorcerei în patrie a unui emigrant român. Etă numele contribuitorilor și numele colectate:

Vasile M. *Lelutu* (Beșimbac) 2 cor. 50 b., Vasile *Oprea* (Beșimbac) 2 cor. 50 b., Ioan *Baștea* (Cincu mare) 2 cor. 50 b., Ioan *Grideanu* (Boholt) 3 cor. 75 b., *Nicolae Ursu* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Anton Tiuțiu* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Andrei Moldovanu* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *George Roman* (Bârghiș) 1 cor. 25 b., *George Bolovanu* (Beșimbac) 1 cor. 25 b., *Nicolae M. Lelutu* (Beșimbac) 1 cor. 25 b., *Toma I. Popa* (Beșimbac) 2 cor., *Ioan Șandru* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Ioan Anghel* (Michidorf) 1 cor. 25 b., *George Munteanu* (Michidorf) 1 cor. 25 b., *Vasile Graor* (Boholt) 1 cor. 25 b., *George Ștefan* cu soția *Sofica* (Cincu mare) 5 cor. *Nicolae Pepelea* (Boholt) 1 cor. 25 b., *Grigore Baștea* (Calbor) 2 cor. 50 b., *Ioan Păra* (Calbor) 1 cor. 25 b., *Aurel Cristea* (Calbor) 1 cor. 25 b.

Mărian Bunea (Cincu mare) 5 cor., *Ignate Suciu* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Ioan Bunea* (Cincu mare) 2 cor. 50 b., *Avram Vasile Ohaba* (Alba Iulia) 1 cor., *Ioan Brumbea* (Calbor) 2 cor. 50 b., *George Țintea* (Cincu mare) 1 cor., *Lovin Georgiu* (Bruiu) 1 cor. 25 b., *Moise Căloiu* (Calbor) 1 cor., 25 b., *Vasile Pantilimon* (Boholt) 1 cor. 25 b., *Ioan Părvu* (Bucerdea) 2 cor. 50 b., *Pavel Brumbea* (Calbor) 2 cor. 50 b., d-l *Ioan Pătrușu* cu soția *Maria* și fiul d-lor *Dumitru* (Săliște) 5 cor., *Ioan Cenușe*, cantor (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Dumitru Babosu* (Cincu-mare) 1 cor. 25 b., *Nicolae Hășagan* (Săliște) 1 cor. 25 b., *Aurel Ganea* (Roșia săsescă) 1 cor. 25 b., *Moise Guță* (Calbor) 1 cor. 25 b., *Nicolae Ioneș* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Dămiianu Epure* (Tôrcla) 1 cor. 25 b., *Ioan Țechiere* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Nicolae Broju* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Andrei Tiuțiu* (Bruiu) 1 cor. 25 b., *Achim Tintiu* (Bruiu) 1 cor. 25 b., *Iosfu Măcău* (Bruiu) 1 cor. 25 b., *Ioan Bucurenciu* (Calbor) 1 cor. 25 b., *George Broju* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Ioan Stăngu* (Cincu mare) 1 cor. 25 b., *Vasile Z. Lelutu* (Beșimbac) 1 cor. 25 b., *Zaharie Părvu* (Ohaba, com. Alba-Iulia) 1 cor. 25 b., *Maria Vasu* (Arpașul inferior) 1 cor. 25 b., *Nicolae G. Broju* (Cincu mare) 2 cor. 50 bani.

Cu totul 89 cor., din care subtrăgându-se cheltuelile de schimbarea dolarilor și portal postal, rămân 85 cor.

Transport din Nr. 256

dela 19 Nov. (2 Dec.) 1921 cor. 33 bani.

Suma totală: 2006 cor. 33 bani.

Proiectul de răspuns

al senatului român la mesajul tronului.

Etă proiectul de răspuns al senatului român la mesajul tronului.

citit în ședința secretă de Marți și distribuit d-lor senatori:

Sire!

Trista veste a morții Alteței Sale principelui *Frideric de Hohenzolern*, scumpul frate al Majestății Văstre ne-a umplut inima de o jădencă durere. Țera împărătească doliul Majestății Văstre, căci strînsă și indisolubilă este legătura ce există între națiune și tron, și nestramutate sunt simțămintele de iubire și recunoștință ce țera are față de Majestatea Văstră și de ilustra văstră familie.

Intrînd în ultima sesiune a acestei legislaturi, senatul va pași cu hotărîre la îndeplinirea datoriei ce i-se impune de a complecta opera începută și condusă cu stăruință, și de a se arăta demn de încrederea țerei.

Sire!

De la suirea pe tron a Majestății Văstre s'a inaugurat era de liniște de ordine și de pace, care se menține statornic neturburată, grație însușirilor înțelepte ale poporului român, grație înaltelor virtuți ale Suveranului său. Senatul este fericit de a vedea stăruința statelor de a deslega prin bună înțelegere chestiunile internaționale, asigurînd astfel pacea, care este preocuparea constantă a României.

Țera urmărește cu mulțumire și încredere tratative ce se urmăză cu diferitele state pentru încheierea tratatelor de comerț și senatul ia act cu satisfacțiune de încheierea tratatului de comerț cu imperiul german tratat care urmăză a face obiectul deliberațiilor noastre.

Bine venit va fi proiectul de reformă al legii vamale, în scop de a pune această lege în acord cu progresele realizate în această ramură a administrației, precum și cu trebuințele noului tarif vamal, prevădînd în același timp înființarea de întreprinderi în București, în scop de a da o mai mare înlesnire comerțului.

În aceeași ordine de idei, senatul nu perde din vedere, că industria petroleului a luat în ultimii ani un avînt atât de mare, în cât ea ocupă astăzi un loc însemnat în dezvoltarea noastră economică. Înființarea la Constanța a rezervorilor și a portului de petrol au înlesnit într'un mod cert și avantajos esportul acestui nou izvor de bogăție.

Intru cât privește instrucțiunea publică, direcțiunea practică, ce s'a imprimat învătămîntului prin legile votate în ultimele sesiuni legislative și prin regulamentele relative la această ramură a culturai naționale, este cert, merită a forma generațiuni bine preparate pentru diferitele sfere de activitate ce s'au dezvoltat și ce urmăză a se dezvolta în România.

Armata, care a corespuns și corespunde în mod strălucit înaltei solicituții desfășurate continuu de Majestatea Văstră

și sacrificiilor ce-și impune țera pentru a o avea pregătită ori cînd se va cere ca un adevărat scut al ei, va face în tot-deuna obiectul preocupărilor senatului.

Grație măsurilor înțelepte, măsuri de strictă economie și prevedere ce au fost luate de la începutul acestei legislaturi și bine primite de toate stratele societății, creditul țerei a rămas și va rămînea net-atsins. Un an de secetă a bîntuie acum din nou, țera și senatul a vădut cu mulțumire, că guvernul n'a lipsit de a lua la vreme măsurii urgente pentru a ușura greutățile prin cari populațiunea rurală trece în anul acesta.

Sire!

Țera intrăgă a urmărit cu mîndrie călătoria Majestății Văstre pe marele fluviu al Dunărei și în văile *Bérladului* și a *Siretului*, precum și sîrbătorea înălțătoare de la Iași, închinată bisericii noastre. În această călătorie Majestatea Văstră s'a putut încredința și de astă-dată cât de adînc sunt înrădăcinate în inima poporului simțămintele de dragoste și devotament cătră Majestatea Văstră și cătră dinastie.

Insufletit de aceste simțăminte, senatul României urză zile îndelungate și fericite Majestății Văstre și familiei regale, pentru prosperitatea și mărirea României.

Să trăiți Sire!

Să trăescă M. S. Regina!

Să trăescă dinastia Regală!

Trăescă România!

Raportor: *Dim. V. Polizu-Micșunescu*.

SCIRILE DILEI.

— 25 Noembrie v.

Morțea fratelui Regelui Carol. Vi-nerea trecută a încetat din viață în castelul din *Neuwitelsbach* (Bavaria) *Principele Frideric de Hohenzollern*, fratele mai mic al Regelui Carol al României în etate de 61 ani. La înmormîntarea, care s'a făcut Marți, Regele României a fost reprezentat prin *Principele Ferdinand* și *Principesa Maria* a României, cari pleaseră Sămbătă seara din București în străinătate. La înmormîntare a luat parte o mulțime mare de public și popor din *Sigmaringen* și împrejurime. Sierul a fost urmat de: *Principele de Corónă german Wilhelm* ca reprezentant al *Impăratului Germaniei*, *Carola*, văduva regina *Saxoniei* sora reșosatului, *contesa de Flandra*, *principele de Belgia*, *părechea princiară moștenitoare a României*, *principele de Thurn și Taxis* cu soția, *cumnatul defunctului principe*, *marea ducesă de Baden*, *printrul ereditar de Baden*, *ducele Francisc Iosif* și *ducele Siegfried de Bavaria*, *principele Arnulf de Bavaria* ca reprezentant al regelului și numeroși dignitari înalți. Doliul care a încercat dinastia română e împărțit de intrăgă România. Numeroșe telegrame de condolență s'au trimis din România la *Neuwitelsbach*, ér senatul și ca-

o fi ca un lat de mână. Ș'apoi nu sunt eu vinovat. *Gheorghe al Catrinei*, că i-am plătit lui trei lei de lucru, că eu m'am brodit pe *Gilort*, pe la fie-mea, că imi trimese-se vorbă gineri-meu că trage să moră; mulțumesc lui *Dumneșeu* că a scăpat. Dăr nu e nimie *Nicolae*, cînd s'o învechi gardul, și o trebui să-l faci tu, o'o să-ți vie rîndul, să-l dai mai spre mine cu vre-o palmă.

Și bătrîni, după ce își mai vorbiră între ei, se despărțiră tot bunii prieteni ca mai 'nainte.

— Da ce-ți spuse moșule? întrebă avocatul, care eșise din caaă vîdînd pe *Dinu* plecînd.

Ce să dîcă *Domnule* avocat? dîse că *Gheorghe al Catrinei* e vinovat și că o palmă de pămînt nu e lucru mare.

— Să nu ascuți, moșule, că de șiret ce e, și-a spus așa. D-ta fă cum vrei, dăr eu cunosc legea și cu vremea o să rămîi fără pămînt.

— Apoi cu un rac tot sîrac; pentru atăta lucru nu-mi stric eu cînstea cu *Dinu*.

— Pote să vie vremea cînd un deget de pămînt o să prețușcă mai mult de cât un deget de aur, dîse avocatul.

— Atunci n'o mai fi nici cenușe de mine! răspuse *Nicolae*.

— Ia ascultă, moșule, d-ta ai ceva hîrtii pentru pămîntul care 'l ai?

— Dăr cum să n'am, *Domnule*, că planul de hotărnicie, cînd a fost de ne-am împărțit, a rămas la mine; dăr să-ți spun drept, nu m'am uitat nici o dată în el, că nici nu mă pricep, și apoi cum n'i-a arătat ingineru așa am intrat în stăpînire atunci.

— Moșule, nū mi-l dai să mă uit și eu la el?

— *Bucuros*, răspuse bătrînul, și intrînd în casă se întorse cu un sul de hîrtii afumat și legat cu o șuviță de călț.

Avocatul, după ce îl desfăcu și se uită mult la el și după ce întrebă pe moșneag, ce stăpînește, uitîndu-se meru la plan și făcîndu-se că se gîndesce, dîce:

— Moșule, d-ta ești incotroplit de *Dinu* cel puțin cu 5 stănjeni de pămînt!

De aci înainte țin'te pînză să nu te rupi; începură certurile și pe urmă judecățile, și acești doi bătrîni, cari trăiseră din copilărie împreună, iubindu-se și înțelegîndu-se, nu mai isprăviau judecățile. De doi ani erau pe drumuri și cheltuiseră bieții omeni tot ce agoniseră în tinerețe,

până rămăseseră în sapă de lemn bieții, plătind la citații peste citații și advocați, cari în loc să-i impace, mai rău îi învrăjbeau.

* * *

— *Nicolae Rădăcină* și *Dinu Munteanu*! strigă aprodu de trei ori din foisorul tribunalului. Și amîndoi moșnegii, tremurînd de mînie și de bătrînețe, suiau cine mai știe de a cătea oră scările dreptăței.

Etă-i în sfîrșit înaintea judecătorilor, așezați la spatele advocaților, care își surideau unul altuia înainte de a începe să vorbescă.

Și cînd au început, au vorbit mult și unul și altul, ca să arate, că nu sunt plătiți de geaba, dăr în vorbire mai mult se certau între ei, de cât se apere dreptul moșnegilor, cari îi plătiseră, căci dreptul lor era pacea în care trăiseră din copilărie.

După ce osteniră advocații vorbind, și judecătorii ascultîndu-i, președintele cetai cu glas tare sentința prin care se respinge cererea lui *Nicolae* ca ne fondată, obligîndu-l și la cheltueli de judecată.

Oftară amîndoi bătrîni, unul de dureră și necaz, altul că scăpase de o grija

ce-i stătuse pe inimă ca o pîtră de moră. Și cînd au eșit afară din sala tribunalului, plîngea moș *Nicolae* de țî se rupea sufletul de milă, și vîdîndu-l *Dinu* plîngînd, a început să plîngă și el și să dîcă:

— Nu mai plînge, *Nicolae*! Să-ți porțe păcatul cine te a scos din minte la vreme de bătrînețe, de ne-a sîrăcit pe amîndoi. Am trăit ciustiți la tinerețe, am muncit, ne-am crescut copii, cu frica lui *Dumneșeu*, și decă a ris draoul de noi, acum la bătrînețe n'om muri de fîme: om găsi la copii o bucată de mămăligă. Ér pămînt vom găsi destul, ca să ne încapă pe amîndoi în cimitirul satului, că știu bine că n'o să mai ne judecăm pentru el, căci destul ne-am judecat pentru cel care l-am cheltuit cu judecățile. De mai fi ascultat tu pe mine de la început cînd țî-am dîs: „*Nicolae*, de cât o judecată dreptă, mai bine o pace strîmbă“, n'am fi rămas acum la bătrînețe să trăim pe capul copiilor noștri.

Și bătrîni, ștergîndu-și lacrimile, coborau tremurînd scările tribunalului și mulți împicînați, cari aveau judecată în diua aceea, le-au urmat sfatul, încredințîndu-se că „de cât o judecată dreptă mai bine o pace strîmbă“. („Cartea Săt.“)

mera română au ridicat în semn de doliu sedințele lor. Curtea regală română a luat doliu pe timp de 3 luni.

Parastas pentru Dr. Rațiu. Duminică (11 Decembrie st. n.) se va oficia în biserica gr. cat. din Sibiu, după sf. liturghie, parastas pentru odihna răposatilor în Domnul Dr. Ioan Rațiu, fost president al partidului național român, și Dorina Coroian născ. Rațiu.

Donațiune. Din *Galda-inferioră* ni-se scrie: Dîna de 21 Nov. st. n. a. c. a fost o di de mare bucurie și mângăiere sufletescă atât pentru curatorul bisericesc cât și pentru întreg poporul gr. cat. din comuna noastră Galda inferioară, vedînd că și în aceste zile de mari lipsuri și neajunsuri se află omenii cu adevărată credință și iubire sinceră de neam și de sf. noastră biserică, singura noastră mângăiere și adăpost în zilele grele și pline de urgie ce au trecut peste capul mult ceratei noastre națiuni.

În această zi, care va fi scrisă cu litere neșterse în analele sfinte noastre biserică, s'a prezentat locuitorul din comuna noastră Trif Muntean, care prin propria sirguință și cruțare s'a ridicat la stare materială frumuseală, înaintea curatorului bisericesc depunînd la mîna curatorului primar Petru Marcu un libel despre 200 corone depușt la banca „Lulia” din 1 Maiu a. c. cu dorința ca această sumă să se folosească la edificarea bisericii celei nouă ce este în ajun de a se face. Pentru această frumoasă donațiune curatorul bisericesc își ține de sfântă datorința a mulțami marimosului donator și pe această cale rugînd pe bunul Dumnezeu să-i rînduiească sănătate și putere în toți anii vieții sale, căți îi va mai avé pe pămînt, și să-i răsplătescă această faptă nobilă înzecit și cu bunătăți pămîntesci, ca să mai pótă jertfi și de altă dată din avutul său pentru mărirea casei domnului. *Galda inferioară*, 1 Decembrie 1904. În numele curatorului bisericesc: Aureliu Hulea, preot gr. cat.

Despărțimentul Ernot al „Reuniunii învățătorilor din Archidieceza de Alba-Lulia și Făgăraș” și-a ținut adunarea generală la 6 Noembrie 1904 în comuna Lăscud. Adunarea — după cum ni-se scrie — a fost bine cercetată. S'a citit o disertațiune despre „beuturile spirituoase” pe care poporul a ascultat-o cu mare luare aminte. În raportul comitetului s'a arătat, că în decursul anului numai 3 preoți au catechizat; numărul celor obligați a frecventa școala a fost de 387 băieți și 304 fetițe. Pe teritoriul despărțimentului sunt două coruri: în Cipău și Lăscud. În cassa desp. s'au aflat bani gata 58 cor. 64 b. Cu ocaziunea adunării s'au încasat 32 cor. 60 b. Notarul M. Birtolom s'a făcut membru ajutor cu 5 cor., preotul Socol cu 2 cor., Emil Almășan, Stoia și teologul Platon cu câte 1 cor. Biblioteca s'a sporit. Viitorul adunare generală se va ține în Aștinț. Oficiali s'au ales: Teofil Moldovan președ., Ales. L. Macarie notar, V. Platon cassar și N. Degan bibliotecar. S'a dat o reprezentație teatrală bine reușită și a fost și petrecere cu dans.

Căderea Plevnei. Duminică în 11 Decembrie n. se va serba în România a 27 aniversarea căderii Plevnei. Din acest prilej societatea veteranilor din România „Coroana de oțel” va aranja de astădată deosebite festivități întru sărbătorirea acestui moment însemnat istoric din războiul independenței. În toate bisericile din România se vor celebra serviciuri divine, cari vor fi urmate de intruniri numeroase, în cari se va preamări însemnătatea istorică a acestui eveniment important din trecutul României.

Înșelătorii isteți. În Clușiu trebuie să fie o bandă isteță de hoți, cari înșală și ademenesc pe bieții Români în diferite chipuri. Am mai scris noi despre înșelătorii de acestea întemplate la tîrguri cu plugari încredători de la sate, cari au fost păcăliți și jefuiți vai de pelea lor. Tot așa a pățit Petru Marcu din Urca, care se dusesse într-o di frigurosă la Clușiu să plătescă nise taxe la o deregătorie. Cum sosese în piață, de-odată răsare lângă el un individ și îl întreabă: De unde vii bade? — „Da ia numai din Urca” — răspunse Marcu. — „Și ce treburi ai pe la Clușiu?” — „Da uite, am venit să plătesc vro treideci de zloți, că de nu or veni cu jucăție pe capul meu și nu știu unde se află deregătorie unde se pot da banii”. — „Da ai ceva scrisore?” — „Am”. — „Să o ved”. — Și omul îi arată hârtia. „Apoi la

deregătorie aceea nu-i deschis încă așa de vreme. Numai pe la 9 se duc domni. Până atunci să intrăm icoa, să ne încălțim cu un pahar de rachiu. C'apoi țoiu spune eu, când trebuie să mergi, fiindcă eu tocmă sunt pus să povățuesc pe bieții Români, cari vin de la sate și nu știu unde să se ducă”. Și au intrat într-o căruciumă și s'au „cinstit” și când era pe la césurile 9, domnul cel străin atât de mult căstigate încrederea lui Marcu, încât i-a dat punga cu banii, să se ducă el la percepție să plătescă. Țeranul a tot așteptat la căruciumă, să se întorcă prietinel cu chitanța. Prietinel însă nu s'a întors nici până seara. Românul, om de omenie și cam prostut, credea că cine știe ce o fi pățit de nu vine, dér nici prin minte nu-i trecea, că ar fi vr'un înșelător. „Dóme feresce! Dór scia să-i vorbescă așa frumos și era pus anume să ajute pe bieții Români!”... A doua di dimineața apoi s'a dus la poliție să arate cazul... Poliția îl caută pe pungaș, dér... nu-l găsesce.

Mórtea tragică a unui deputat austriac. Din Viena se scrie cu data de Duminică: Adunarea de protestare a cetățenilor liberali din Viena contra legii școlare clericale a lui Lueger, s'a încheiat cu un incident tragic, care a provocat peste tot mare consternare. Printre numeroșii oratori, cari luară cuvîntul, se află și cunoscutul deputat fruntaș german din Boemia, Dr. Zdenko Schücker, care atât ca avocat, cât și ca deputat se bucura de mare trecere. În discursul său de aji a întrebuințat expresiuni foarte aspre contra clericalismului (popilor) și contra îngăduinței prea mari a guvernului, așa că ascultătorii tot mereu îl intrerupeau strigîndu-i „să trăiescă”. „Va îndrăzni óre ministrul președinte să înainteze Maiestății Sale un astfel de atentat spre sancționare? Ministrul președinte declară că va aștepta cu sancțiunea, până se vor mai domoli spiriteie. Să afle însă d-l ministru președinte, că poporul nu se va liniști, căci nu se pótă liniști față cu o asemenea lege școlară!” — După ce oratorul a terminat, toți s'au grăbit să-l felicite. Nimeni nu-i trecea prin gând, că acesta-i va fi ultima cuvîntare. Când eși din sală s'și îmbrace paltonul, cădu leșinat la pămînt. S'a făcut în public mare învălmășală, s'au chemat doctori, dér înainte de a sosi, Schücker și-a dat sufletul. („S. D. T.”)

Necrolog. Horea Pop, student de cl. VII gimnazială în Blăși, fiul preotului Iosif Pop din Comana inf. a încetat din viață în etate de 19 ani. Înmormîntarea se va face aji Joi.

Societatea de lectură „Ioan Popasu” a tinerimei studioase dela institutul teologic-pedagogic din Caransebeș invită la ședința publică ce o va aranja în memoria Marelui Arhiepiscop și Mitropolit Andrei Baron de Șaguna Lună în 29 Noembrie st. v. în sala „Reuniunii de cântări” din loc.

Program: 1. D. Cunțan: „La mormîntul Marelui Andreiu”, exec. de corul societății. 2. „Memoriei Mitropolitului Șaguna”, poezie de A. Marienescu, predată de George Belcota cl. c. III. 3. „Barbu lăutarul”, de V. Alexandri, predat de Ioan Surlașiu cl. c. III. 4. „Andreiu baron de Șaguna”, disertație de Romul Ancușa cl. c. III. 5. „Căpitanul Romano”, poezie de V. Alexandri, predată de G. Săcoșan ped. c. III. 6. „Imn școlar”, exec. de corul societății. 7. „Ghiaura”, poezie de G. Cosbuc, predată de Pavel Magdescu cl. c. II. 8. E. Engelsberg: „Graiu părintesc”, executată de corul societății.

O Reuniune pentru înfrumșetarea bisericeii au înființat femeile române din Noul-Român (comitatul Făgărașului). Reuniunea pórta numele „Maica Domnului” și s'a înființat la stăruința părintelui Alex. Bugner, ér v. consistor din Blăși aprobând statutele, numita reuniune și-a început activitatea.

Tisza și mamelucii din Făgăraș. — Din Făgăraș ni-se scrie: „Tótă lumea se miră, ce să fie cauza, că ceta mamelucilor din Făgăraș încă n'a felicitat pe Tisza. Ei, cari se n'treceau la caraghioslucuri de acestea. Lucrul e cam curios, ce e drept, dér ușor de înțeles, ba chiar interesant. Să vedeți numai. Când cu obstrucția contra năpraznicului Banffy, mamelucii liberali din Făgăraș într'o strașnică adresă de aderență au condamnat obstrucția și au felicitat pe Banffy. În urma acesteia Banffy, la câte-va zile a —

căduț. Când, după căderea lui Szell, era luat în combinație Tisza la portofoliul de ministru președinte, voinicoșii mamelucii iute și degrabă l'au felicitat înainte de a fi numit, ca nu cumva să-i întrécă alții. Asta a fost chéză rea pentru Tisza, căci teleg. dela Făgăraș, dice-se, atât la Curte, cât și în tabăra mamelucilor din Pesta a cauzat căderea lui Tisza, rămînînd buzat, fără portofoliu. Tot așa a pățit'o și Hedervary. Acum, când cu vitejia de denuădi, Tisza s'a gândit mai întâi și numai decet la mamelucii săi din Făgăraș. Astia sunt oóbe rea, și-a đis în sine, imi pot face încă vre-o posnă! Și îndată bate teleg. dela Făgăraș: Iubiții mei mamelucii, să nu vă pună păcatele să mă felicități, c'atunci sigur, că voiú cadé! — Așa đic gurile rele. De aceea tac smirna sêrmanii mamelucii, ér Tisza e convins, că până ce aceștia nu-l vor felicita, el tot la putere va rămâné. Decet n'ar fi cu supărare, v'ași spune, că și vestitul fecior al popei din Voila e membru al grózniceii cete mamelucesci. Si non e vero...”

Din Șarpotoc (lângă Sighișóra) ni-se scrie, că la 14 Noembrie s'a dat acolo o produțiune cu declamări și cântări. Produțiunea s'a ținut în casele parohiale și au participat mai multe familii fruntașe. Programul produțiunii a fost: „Mănăstirea de Argeș” declamat de Ioan Fleșariu; „Peneș Curcanul”, monolog predat de Zaharie Buzăș; „Macaveii cel norocos” predat de Alexandru Solomon; „Școlarul îndreptat” declamat de Nicolau Boian; „Codrule frate de cruce”, esecutat în 2 voci de corul tinerimei; „Scumpă mama mea” predat de Elena Fleșar; „Omul și pasărea” declamat de Flórea Buzăș; „Triolog despre sărbătorile hăbesci” predat de Elena Câmpean, Flórea Buzăș și Eugenia Fleșar.

Un tunel între Douvre și Calais. Camera de comerț din Londra a emis un vot prin care invită guvernul engles să construească un tunel între Douvre și Calais, unde marea n'are decet o adéncime de 54 de metri. Tunelul va avé o lungime de 36 kilometri. Importanța acestui tunel pentru comerțul internațional e de o însemnătate incalculabilă, deoarece după construirea tunelului, comunicațiunea între Anglia și continent nu va mai depinde de capriciul furtunelor de pe mare.

Monopolul alcoolului în Rusia. Veniturile totale ale monopolului beuturilor spirituoase în Rusia în 1903 au fost de 540,978,265 ruble în cele 63 guvernamente și 8 districte, cu o suprafață de 8,146,739 verste pătrate și o populațiune de 125,392,309 locuitori.

Din Sibiu. Representarea cu succes a dramei „Sămbăta morților”, localisare după Raupach de T. V. Păcățianu, a adaus la avutul Reuniunii sodalilor români pe lângă câștig moral și un însemnat câștig material. Din venitul curat de cor. 355,90 s'au destinat cor. 50 pentru incediații din Cămpeni; cor. 50 pentru cei din Topârcea, sume trimise la adresa d-lui protopresbiter R. Furdii din Cămpeni și la a primăriei comunale din Topârcea; cor. 150 s'au adaus fondului „Daruri de Crăciun sêracilor noștri”; cor. 55 fondului de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vîndare; cor. 20 fondului Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor lipsiți, sumă ce s'a și împărțit între 2 elevi ai școlii speciale de pantofărie, ér cor. 30-20 le-am adaus fondului disponibil. Pe când aducem sincere mulțamite diletanților, suflerului, cum și tuturor celor, cari în ori-ce chip au ostenit pentru buna reușită și a acesteii întreprinderi culturale-luminătoare a Reuniunii, îndrăsnim totodată a ne arăta recunoscința mai ales față de marele public, care pêtruns de însemnătatea culturală a afacerii, a ținut să asiste la reprezentație. În fine mulțumim cu sinceritate stimabililor suprasolvenți d-lor Pant. Lucața, cassar consit. pentru cor. 5; Leontin Simonescu, secretar metrop., Iosif Enescu paroch în Suburbiul de jos și Isăia Popa, paroch în Ocna pentru câte 2 cor., Victor Tordășianu, president. Ioan Apolzan, notar.

Presidentul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, Victor Tordășianu, din privilegiul onomasticeii sale dăruiește fondului de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vîndare, al acesteii Reuniuni, 5 cor; fondului „Asilului” pentru adăpostirea orfanilor și neputincioșilor, întemeiat de „Reuniunea română de înmormîntare din Sibiu”, al cărei secretar e, 5 cor, și

fondului ce să se creeze la „Reuniunea română de agricultură din Sibiu”, al cărei secretar e, anume pentru stipendiarea unui tîner spre a se cualifica în vierit, 5 corone.

„Untura de pesce este foarte întrebuințată de când au succes să o prepare în formă curată.

Se folosese cu bun efect ca mijloc de nutrire și întărire a sistemului de óse la copii slabi, cari o iau bucurosi avînd gust plăcut și fără miros. Cu drept se bucură untura de pește a lui Zoltan de un renume bun atât la noi, cât și în străinătate.”

Fetele îmbetrânite dobândesc o înfățișare tinerică, decet se cultivă cu renumitul lapte de castraveți veritabil englezesc și nevătămător al lui C. Balasa. Acest cosmetic necomparabil depărtéază după vre-o câte-va zile din față sbirciturile, încrețiturile, sgrăbunțele, pistruile și petele de ficat. O sticlă 2 cor. Săpun de castraveți veritabil engl. 1 cor. Pudră 1 cor. 20 bani. Se capéta la farmacia. Trimeterii cu posta face farmacistul C. Balassa. A se feri de imitație.

Ce cetesc cumpărătorii mai cu drag? Cumpărătorii cetesc d. e. cu mare plăcere, când vr'un comerciant anunță că a redus prețurile. Și când cetesc, că acel comerciant a redus prețurile în mod considerabil, asta o citesc cu plăcere și mai mare. În situația această se află publicul Brașovean față cu magazinul firmei László M. & L. succesor. Decet firma László M. & L. succesor anunță, că a redus prețurile, apoi să se știe, că acesta e adevărat. Cu asemenea ocaziuni publicul pótă cumpăra cu prețuri fabuloase de ieftine. Firma menține ieftinătatea această mai ales în vederea sezonului de Crăciun ce se apropie.

Un cuvînt către cei ce sunt în ajunul comasării.

Cine încă nu a comasat — și cu deosebire țeranul nostru — acela să feresce de comasație ca de „uci-gă-l crucea”. Și decet prin vre-o împrejurare — nu de țeran atêrnătore — se cere în vre-o comună comasația, apoi să încercă tot posibilul, recuse cu advocații scumpi etc., numai să scape de ea. Cu tóte acestea în cele mai multe casuri, comasația odată cerută și rîndnită pe basa de lege, își face cursul ei, nepăsătore de antipatia declarată a țeranului, ér el — țeranul — în loc de a căuta să se împrietinescă cu comasarea, să o studieze ca să đicem așa, să își caute chițibușurile și secretele ei, așa că în 3—4 ani de zile se facă o școlă în urma căreia să știe pozitiv, care pămînt îi mai prielnic lui la localizare și acela să și l' cêră — el își pierde vremea cu amenințări, injurături, certe și recuse, și așa de cele mai multe ori se pomenesce păcălit după comasare.

Póte că acesta este una din principalele cauze pentru cari nu s'a putut incetățeni între țerănime comasația, măcar că ea a fost introdusă prin lege în țera noastră deja de preste 30 ani. Unii mai adaugă și manoperele inginerului, nepăsarea judelei de comasare etc. Ori care ar fi cauza acestei antipatii, următorele să se știe:

1) Comasarea este întocmită prin legea din urmă de comasare, așa în cât aprópe cel mai mic proprietar din comună o póte cere și capéta, decet și comuna politică, bisericile etc. au pămînt,

2) În contra comasării rînduite prin lege, ori-ce opintire e zădărnice, decet cel ce a cerut'o persistă pe lângă cererea sa.

3) Comasarea va reuși pentru unul fiesce-care proprietar cu atât mai bine, cu cât mai mult se va interesa de ea.

Cel mai excelenți profesori și medici îl recomandă ca remediu cu efect

Sirolin

contra morburilor de plumăni, afecțiunilor organelor de respirație, precum: bronchită cronică, tusă convulsivă, și mai ales este recomandat Convalescentilor după influență. — Sirolinul promovéază apétitul și face să crească greutatea corpului, depărtéază tusa și flegmă și face să încetéze asudarea de nopte. — Din cauza mirosului și gustului său plăcut este luat cu plăcere și de copii. În farmacii se capéta în sticle de 4 cor. Să fim atenți, ca fie-care sticlă să fie provédută cu firma de mai jos

F. Hoffmann-La Roche & Co. fabrică chimică Basel (Șvizzera)

4) Pământul după comasare totdeauna se scumpesce.

De aci putem trage următoarele învățături:

1) Proprietarii din o comună se fie cât se poate de solidari. Fiind interesele lor aceleași, se se înțelegă în pace unii cu alții și se ceră comasarea se cu toții (fie și numai majoritatea) se apoi erăși cu toții se o lase la o parte.

2) Odată cerută și rinduită comasarea, se nu mai umble nimeni a face bani domnilor, că și așa n'au alt folos, de cât își aruncă în vânt bănișorii, își fac trépéd și neliniște zădarnică, se dujmănesc unii pe alții fără cauză și nu în puține locuri ura acesta ține decî de ani.

3) La alegerea inginerului se pună condiția, ca inginerul sub durata comasării se petrecă cât de mult în comună, se țină cancelarie deschisă, se dea tot felul de inviațiuni și sfaturi proprietarilor, ca ei se-și pótă regula foile de posesiune înainte de localizare; ba nu ar strica se pretindă dela învățator, preot, se se și aducă și un specialist străin, care se le țină prelegeri, se lumineze asupra foloselor comasării, modului de lucru după comasare și felul cum ar fi mai potrivită localizarea pentru respectiva comună.

4) Fiind pământul totdeauna mai scump după comasare, fie care proprietar, după cum îl taie capul și punge, va sci se tragă de aci consecvențele.

Ce vreau se accentuez înse este, ca școla se biserica, ori are bani proprii ori ba, în nici un cas nu este ertat se stea nepăsătoare în fața acestui fapt. Se cumpere pământ cât mai mult înainte de comasare, se l parceleze și vëndă după comasare și va realisa un câștig frumos, care pe nici o altă cale nu se va pótă realisa, de cât folosindu se această ocaziune binevenită, căci se se scie, că biserica are preferință față de ceilalți proprietari.

Eu vorbesc din pățanie.

Noi Mercheșeni încă am comasat și ađi ne aflăm după localizare. Am fost și noi tare îngrijați înainte de comasare, cu atât mai vertos, cu cât nu noi, ci Sașii au cerut comasarea. Decă am vęđut, că nu'i încătro, ne-am înțeles cu toții, ne-am interesat, am dat în dıra lucrului și ađi după localizare mai puțin sunt acei Români, de cât degetele la o mână, cari se nu fie mulțamiți cu comasarea. Eță ce face înțelegerea și interesarea!

Am cumpărat apoi pământ la biserica de 5500 cor., în care sumă sunt socotite și tóte cheltuelile. După localizare am parcelat pământul și l'am vëndut tot la Români. Ce credeți că am câștigat? Am scos capitalul de 5500 cor., plus un câștig curat în valóre de 6000 (đi șese mii) coróne. Er pe de-asupra am mărít și proprietatea românească. Cine nu crede, se vie la noi și se se convingă, căci bucuos servim atât cu date, cât și cu sfatul, pe cât ne taie capul!

Se înțeleg, că tóte acestea le am făcut, la inițiativa și sub conducerea stimatului nostru preot, că ruia și pe această cale, în numele și la însărcinarea Românilor din Mercheașa, îi aduc mulțamită.

Er celor ce stau în ajunul comasării le dic: urmați-ne nouă și stau bun, că nu veți greși!

Mercheașa, în 1 Decembrie 1904.

Avram Niculescu,
învățator.

Alegerile municipale în Schei.

Cu adencă măhnire am trebuit se ne convingem cu ocaziunea alegerilor comitatense de Sambăta trecută, cari încât pentru cercul III (Schei) s'au făcut în sala de gimnastică a gimnasiului român, că duhul nesupuneri și al neînțelegerii, ce s'a fost incubat în viața socială și bisericească a Românilor din Schei, a răsufat acum și pe terenul afacerilor noastre naționale.

Doveđi frumoșe de solidaritate națională au dat Români brașoveni, și între ei Scheienii noștri, întotdeauna până acuma. Ceea ce ne lega între olaltă, era mai ales conștiința, că suntem avisați unii la alții, că noi Români numai în strînsă unire, formând un mănunchiu tare, putem se ne facem respectați de cătră conlocuitorii noștri mai înaintați ca noi.

Au fost și între noi, ca pretutinden în tótă lumea deosebiri de părerii și rivalități personale. Tot deuna înse până acum, de decî de ani minoritatea s'a supus majorității și s'au împăcat cum au putut. Nimenu nu i-a venit înse vre-odată în minte, se se rupă de corpul național, se se desbine de cei mai mulți și se vrea se-i covirșescă prin aceea, că dă mâna cu străinul.

Din nenorocire acesta s'a întâmplat Sâmbăta.

Căți-va omeni lipsiți cu totul de bunul simț față cu cauza noastră națională, au fost în stare nu numai se se desbine de clubul nostru român comitatens, ci se ceră chiar ajutorul alegătorilor unguri din Schei, pentru a-și satisface ambițiunii lor, de a fi aleși chiar în contra voinții majorității covârșitoare a connaționaliilor lor. Ce au făcut aceste vre-o 3—4 persoane prin fața aceasta nenorocită a lor, prin care au trădat interesele cele mai mari ale cauzei române și în deosebi ale Românilor din Schei, se va vedé în curënd.

Compania Vlaicu-Stinghe-Mănoiu va avé se răspundă înaintea obștei românești pentru faptele sale. Li-a succes cu ajutorul străin se dobóre lista clubului român, dér vai! nu ei vor secera fructul acestei învingeri, ci străinii, la cari s'au adresat fără de nici o remușcare de conștiință.

Tot réul are înse și binele se. A fost de lipsă ca cu o đî mai curënd se scim în cine dintre ai noștri ne putem încrede, și în cine nu!

Alegerile comunale în Rêșnov.

Rêșnov, 6 Dec. n.

On. Redacțiune!

În legătură cu cele publicate până acuma în cauza alegerilor comunale din Rêșnov, în mult prețitul D-Vóstré jurnal „Gaz. Trans.”. Vę rog se binevoiti a da loc următorului raport, silindu-mé a descrie în mod cât mai obiectiv întręgă afacerea alegilor din Rêșnov.

Înainte de tóte trebuie se anticipez, că Români din Rêșnov, în ce privesc numărul sufletelor, sunt cu peste 800 suflete mai mulți decât Sașii, er ca alegători sunt cu 100 mai mulți, cu tóte acestea înse n'au ajuns până astăzi, ca se pótă alege nici vr'un reprezentant român, nici vr'un funcționar comunal. Causă la acesta a fost vitrigitatea timpului, neștiința și neinteresul poporului, apoi or fi mai fost și alte destule cauze.

Astăzi avënd biserica noastră 2 preoți, er școla 5 învățatori, toți tineri, nu ni-a plăcut starea putredă în care s'a aflat poporul nostru și jenându-ne pe fie-care faptul trist, că în afacerile comunei n'aveam reprezentanți decât unul, doi, ca viriliști, cari mult nu puteau face în mijlocul atâtor Sași, ne-am pus pe lucru, ca singuri se ne eluptăm drepturile pe cari

Sașii de bună voie nu ni-le dădeau, ba ni-le desconsiderau.

În vederea nouelor alegeri, prin conveniri dese, prin vorbiri și întruniri cu poporul, l'am făcut se înțelegă rușinea ce ne arată cu degetul, și toți în bună armonie am decis a lupta pe tóte căile legale, spre a ne valida drepturile.

Joi dimineața în 1 Decembrie n. încă până nu era ziua bine, de ar fi trecut un străin prin comună, prin partea locuită de Români, ar fi observat, că aici se pregătesce o mare mișcare, căci pe fie-care stradă vedeai un preot se învățator strigând și bătënd în fie-care pótă spre a scula și scóte în stradă ómenii, cari, după ce pe la 6 óre a. m. au început a se trage tóte clopotele de la biserica românească, au început a curge Români, ca frunđa și érba din tóte părțile.

La 7 óre s'au prezentat, conform legii, la primărie la presidul alegerii cei imputerniciți cu plenipotente, cari erau în număr de 91. Acesta am făcut'o în grabă, ca se nu mai perdem timpul, ca acum trei ani, când perdeam, numai din motivul, că am prezentat plenipotentele la 10 óre, când, se n'țelege, ne-au fost respinse.

Prędând plenipotentele, ne-am reînțors cu toții la biserica, unde după vorbiri de însuflețire din partea conducătorilor pe la 9 óre, timpul fixat pentru începerea alegerii, am pornit cu toți în rënd câte 4, spre primărie. Iți era mai mare dragul se privesci convoiul ce părea că nu mai are sfirșit.

Ajunși în piață, frumosul convoi a fost silit a se împărți în 2 grupuri, de óre-ce cei din fruntea primăriei fiind toți Sași, în egoismul lor nemărginit s'au îngrijit se ne divizeze prin împărțirea nedreptă în cercuri de alegere, care nu s'a făcut nici după naționalitate, nici după n-rul caselor, ci într'un mod revoltător; s'au împărțit în 2 cercuri, avënd cercul I a cuprinde n-rii de la 1—170 și de la 414—738, er cercul II de la 171—413 și 738—934, complexul Românilor fiind de la nr. 157—678; au intenționat a ne împărți așa, ca amestecându-se Sași cu Români, aceia se ne maiorizeze în ambe cercurile, știind, că Români nu prea trăsesc în sat, ci pe la fabricile din România, de-altcum vecine cu noi. Dic prin împărțirea cercurilor electorale, ne-au despărțit în 2 părți, alegerea ținându-se pentru ambe cercurile în locuri deosebite, avënd fie-care lista cu candidații se, și anume în lista cercului I erau ca ordinari d-nii preoți I. Hamsea și C. Proca, apoi G. Proca inv. pens., și învățatorii Romul Cristolovean și Br. Tipei, er suplenți I. Nan, econom, V. Bude, inv., V. Șofran, I. Drăghic și G. Crețu, er în lista cerc. II. A. Tret, D. Ilie, I. Dobrescu, N. Cimpoia și B. Armăsar, suplenți: I. Brezean, V. Cârstocea, St. Proca, I. Pop și V. Dobrescu.

Atât până la alegere, cum și în decursul votării s'au încercat corupții, mituirii și amenințări din partea Sașilor printre Români și meșteri (neorustici), dér fără rezultat, căci aprópe fie-care Român era un polițai. Toți cu ochii în patru păzeau ca se nu cadă vre-unul în ispită. Cu tóte amenințările înse, nimic n'au câștigat Sașii de la ai noștri, căci sătul erau de beleli și nedreptăți, căci ce pótă fi alta decât curată belea când pentru crosnia (berda) de lemne s'a pus taxă 2 cor. avënd crosniașii a aduna numai uscături și putrigaiuri, nefiindu-le permis a se folosi de topor în pădure. Va se dică pentru lemnele ce comuna ar trebui se le curețe cu plată a pus taxă, pentru-că crosniașii sunt numai Români și neorustici, ba cei mai mult, comitetul comunal în anul trecut a licitat fragi, smeură, afine, bureți, alune etc. tóte fructele pădurețe, pentru-că acelea numai Români le adunau, er ađi, ca se pótă cine-va aduce de acestea trebuie se aibă un tincuș de tinichea de la aréndaș pentru care trebuie se plătescă 2 coróne. Pentru vitele de pășune s'au pus taxe nebiruite, ce nu s'au mai pomenit la noi în comună, din care cauză mulți Români au trebuit se-și vîndă aprópe și vitele de lapte. Ni-s'au trimes pe cap un hornar,

care de silă trebuie se-l primescă fie-care bogat se se șrac, și se a curățit ceva se se nu, taxa lui trebuie se i-o plătescă.

S'a pus robota comunală după casă și nu după moșie, adecă pentru casa de lemn 4 đile, casa de piétră 6 đile și casa cu etaj 8 đile robotă la an. Așa se întemplă, că un neorustic ce are casă cu etaj, face atâtea đile de robotă ca primarul, care are 4 caré cu de atâtea-ori 4 vite, 6 bivolițe și moșie până-i lumea, Apoi se nu te revolți?

Acestea și altele mai mari decât acestea ni-s'au făcut noué, deci ori-ce momeli și ori-ce amenințări n'au putut avea nici un efect, căci celui sătul în zădar îi mai îmbii, se celui șrac ce se-mai iai.

La 9 óre s'a început alegerea, unde Români venise cu grămada, er Sașii tot grupuri, care s'a sfirșit de așa, că în cercul I. Români au avut 270 voturi, Sașii 202, er în cercul II. Români au avut 164 voturi, Sașii 220.

Prin urmare în cercul I. a reușit lista Românilor întręgă și neștirbită.

În cercul II. încă am fi reușit, decă nu ar fi fost mai multe pedeci. Anume, cei mai mulți Români din cercul II. trăsesc prin Azuga și Bușteni la fabrici. Li-s'au trimis și lor un apel călduros și înălțator ca pe timpul apostolului Pavel, au promis bieții, că toți se vor presenta la alegere, ca se-și vadă neamul înaintat, dér au fost opriti se mai bine đis amenințati de proprietarii fabricelor, că de vor veni, înapoi n'au ce mai căuta. Și eță cum. Acele fabrici sunt în mânășesesci nemțesci, er pe proprietarii lor i-au încunosciițat domni din primăria noastră despre alegeri, și așa oprirea lor. Dér asta nu ni-s'a întâmplat acum de prima dată.

Suntem înse din cale afară mulțamiți cu rezultatul obținut, căci ceea-ce am obținut, prin luptă dreptă am obținut.

La 4 óre p. m. timpul pentru încheierea alegerii, publicându-se rezultatul alegerii, poporul nu mai putea de bucurie și în cântece și în strigări de „se trăiescă dreptatea” au mers până la biserica românească, unde mulțumind lui Dumnezeu pentru rezultatul îmbucurător, în cea mai perfectă ordine toți s'au împrașciat la casele lor, mângăiați în sufletul lor, că prin muncă și stăruință au ajuns la isbândă.

Acesta isbândă încă n'a fost decât numai începutul luptei, căci ómenii vęđënd ce pot prin unire și bună înțelegere, acum se cugetau serios asupra ajungerei a câtorva ómeni mai de sémă dintre Români și în primăria comunală prin alegere ce avea se se țină Luni 5 Decembrie n. a. c.

Conform legii s'au și anunțat ca concurenți dintre Români la protopretorele, la postul de primar, până la jurați și cu toți așteptam ziua alegerii, ca se ne vedem și noi visul cu ochii, adecă după drept și dreptate, băgați la primărie 2 se 3 membrii români.

Luni des de dimineața toți cei chemați erau la locul lor ca și Joi, i-am adunat pe toți în sunetul clopotelor la biserica, locul sfânt dătător de curagiu, nădejde și isbândă. Er la 8 óre am plecat spre casa comunală în șir câte 4, de păreau că nu mai au sfirșit.

Fost'am ca la 400 alegători.

Presentându-ne înaintea primăriei, protopretorele Fischer era acolo cu o gardă de 8 jandarmi. El vęđënd atâtea spuză de Români, nu soia cum se încurce lucrul, fiind și el Sas; am înțeles din gura lui, că ar voi se țină alegerea în cancelaria comunală, unde fiind localul strimt pentru astfel de afaceri, voia a introduce un grup de 30—40 sași, cu ajutorul cărora se proclamă de aleși pe favoriții lor, er mulțimea neincăpënd se nu se pótă manifesta, și fiind timp de iernă, prin urmare frig în stradă, se fie nevoiți a se infunda în birt se a se împrașcia, ceea-ce ar fi fost pe placul Sașilor. Vęđënd acesta s'au prezentat preoții la protopretore, căruia arătându-i că din motivele mai sus înșirate alegerea nu se pótă ținé în primărie, îl în-

vită a o țină în sala comunală de la Hloțel, unde s'au ținut tot-deuna. În fine s'a și primit această, d'ér ce se veđi, Românii erau ca la 400, ér Sași ca la 100.

Vedénd acésta protopretorele și cu conducătorii Sași, nu șoiau cum se făcă se-și scótă favoriții la reușită, deci s'au folosit de mai multe apucături.

De exemplu în sensul legii, alegerea bărbaților de încredere compete alegătorilor, ér nu reprezentanței comunale, după cum a voit d-l prim-pretor, ba a și făcut-o chiar, căci declarând ședința reprezentanței de deschisă, a provocat-o se-și alegă din sinul său 4 bărbați de încredere pentru actul electoral. Reprezentanta a și ales 4 membrii, toți Sași. La acésta membrul reprezentanței G. Proca, face propunerea, ca între bărbații de încredere să fie ales și pár. I. Hamsea. Atunci preotul Hamsea cu legea în mână arată d-lui protopretor, că dreptul de a alege bărbați de încredere îl au alegătorii și nu reprezentanța comunală. Strins cu ușa d-l protopretor cedeză, și aici Românii s'au arătat marinoși, căci deși putéu să alegă ca bărbați de încredere tot Românii, au ales 2 Sași și 2 Români.

Dreptul de a candida la postul de primar, după lege îl are președintele (solgăbiréul). La acest post, deși aveam candidatul nostru pe inv. pensionat d-l G. Proca, solgăbiréul a candidat 3 Sași, dintre cari au voit să proclame pe unul singur, care e cunoscut de cel mai mare și incarnat adversar al Românilor; ér pe candidatul nostru l'au lăsat afară din listă, deși rugat a fost cu insistență din partea Românilor, ca în interesul bunei înțelegeri, a păcii și înaintării comune să candideze și pe concurrentul lor. Ca om părtinitor însă n'a ținut cont de dorința majorității alegătorilor.

Anunțându-se acésta poporului, acésta ca dintr'o gură striga: „Nu ne trebuie, nu-l vrem, cerem dreptate“. Dér dreptate nu ni-s'a făcut, căoi ușa de la sala cea mare ni-a fost încuiată, închidénd mulțimea în ea, ér solgăbiréul cu comitetul era într'o sală mai mică de alături, pe cari îi vedeam numai prin geamurile ușilor. Norocul a fost, că ca bărbați de încredere au fost aleși d-nii preoți, cari cu credință și mult curugiú ne reprezentau. Au anunțat poporului prin ușa ce o descuriau numai de a ne da sciri, că primar ar fi ales; poporul prin strigăte și mișcări din mâni, arăta că nu primesce o astfel de alegere bruscă și ilegală. În fine se fac propuneri, ca să facem un compromis și Sașii ne declară, că ne dau 2 jurați. Cerénd însă ca să ni-i pună pe hârtie și să fim siguri de ei, nu s'au învoit, ci cu promisiuni voiau să-i lășăm în pace să trecă peste alegerea primarului, vice-primarului și cassarului, apoi la jurați nu mai puteam face nimic.

Vedénd noi însă, că cu apucături mășave vor să ne înșele și neîndreptățescă cum ne-au mai ținut și de altă-dată, pe altă ușe a p'etruns în sala mică mulțimea, unde însă gendarmii cu colórea cerei au oprit mulțimea luând pușcile gata, deschidénd trăgătorul le-a pus sulțițele în pepturi. Atunci am audít pe un Român mic de stat, d'ér mare de inimă dicénd: „Trageți mă, că nu mă spariú, și eu am purtat pușcă, nu mă tem de ea“. Dér n'a fost lipsă de a trage, căci poporul a fost pacinic, ci pe baza legii își preúndea dreptul său, sáțul fiind de nedreptăți. În fine solgăbiréul vedénd, că nu p'óte face ce i place lui și mamelucilor săi sași, intrerupe alegerea și declară adunarea disolvată.

Imediat după acésta toți alegătorii români prezenți ca la 400, pléocă spre Brașov pe jos, în frunte cu ambii preoți și toți învățătorii, avénd între ei și pe b'etránul Proca și negust. G. Ilie. Ar fi putut pleca cu căruțe, d'ér au voit ca așa să fie mai imponent, au luat-o pe jos spre Brașov cu scop ca prezentându-se înaintea d-lui comite suprem, să-l rugăm a ordona, ca dreptate să ni-se facă și să ne permită strămbătatea. Tot drumul de la R'ésnov la Brașov (12 Klm.) l'am parcurs în cea mai bună ordine, cântând și glu-

mind, după cum e firea Românilui, care și în bucurie și 'n nécas cântă.

Dér mare e dracul, a inventat telefon, și cu strămbătatea în mână anunțase poliția din Brașov, că de la R'ésnov vin o sumedenie de r'ésvrătitori. Dér ce r'ésvrătitori, căci aproape toți plecaseră la alegere nemâncăți, fără hăt, fără nimic, așa că pe drumul alunecos nici cu ce să sprijini nu aveau, ér b'etránul Proca a cerut un hăt din Christian, ca să aibă pe ce să sprijini pe drumul ce nu l'a mai făcut pe jos p'óte de când era student. Deci toți eram cu mâinile góle. Trecénd din Christian, preoții au plecat înainte cu o sanie, spre a pregăti prezentarea mulțimei la d-l fișpan.

Intélnind în drumul nostru câte-va căruțe venind de la Brașov, ni-se spune, că în capul Brașovului ne așteptă gendarmii și polițiștii și nu vom puté intra în oraș. Ajungénd acolo, am vedú, că adevérate erau cele spuse, căoi în mijlocul drumului ne așteptau 3 polițiști călări, vre-o 6 pe jos și vre-o 20 gendarmii, toți înarmați.

Poporul în desamăgirea sa întrébă, că de ce este oprit, ér păzitorii ordinei spun-neau, că astfel li s'au poruncit. Nu trece însă mult și vine la fața locului căpitanul poliției, care încă ne spune, că nu-i permis să intrăm în oraș, căoi acésta ar fi trebuit anunțat d-lui cu 24 óre înainte. Spuindu-i, că noi n'am visat de așa ceva nu cu 24 óre, d'ér nici cu câteva óre înainte, l'am rugat să permită ómenilor să între cel puțin în capul Brașovului-vechiú, ca acolo să p'ótă cump'era ceva de ale mâncării. D'ensul dișe că acésta nu o p'óte face, însă promite, că singur se va îngriji de ceva beutură și p'áne pentru ómenii, apoi ne dice să alegem o deputațiune de 20, care să m'ergă la fișpan. Poporul alege pe învățătorii și alții din popor și pornesc unii în trăsuri, alții apostolesce; însă prin Brașovul vechiú întâlnește deputațiunea pe d-nii preoți ai lor, cari le comunică, că d-l fișpan, care încă are cunoștința de totă mișcarea, permite la totă mulțimea a intra în oraș, însă nu grămadă, ci în gruzuri de câte 30—40 inși. Acésta s'a și întimplat; concentrându-ne cu toții în oraș s'a ales apoi din nou o deputațiune de vre-o 30 inși dintre cei mai bătrâni, căoi erau și ómenii de 70—80 ani. Aceștia în frunte cu preoții și învățătorii s'au prezentat la d-l fișpan, după ce s'au îndeplinit tóte formalitățile cerute, ér acesta, după ce d-l preot Hamsea i-a spus scopul venirii noastre la d'ensul, cu mare bună-voiață dișe, că regretă că nu ne p'óte răspunde în limba noastră, pentru-că nu o șoie, d'ér ne vorbesce în limba oficióșă a statului, însă rógă pe d-l preot Hamsea ca în mod fidel să spună celor prezenți românesce aceea-ce vorbesce d'ensul. A diș, că se bucură că căutăm dreptate la d'ensul și se fim siguri, că ne va da pentru-că d'ensul la ocuparea acestui post a jurat, că va respecta legile, deci tot ce cerem în cadrul legii ne asigură că ne va da. Măngăiați de primire și de cuvintele părintesci, dând mâna cu noi și dicénd cătră un ț'eran „sănătate bună“, am mers la cei lăsați afară și li-am comunicat rezultatul.

După aceea dimpreună cu poporul tot în bună ordine am plecat spre gară, unde cu trenul de 5 óre p. m. am plecat spre casă. În tot locul nu ne-a lipsit siguranța, căci până și la audiență am fost însoțiți de poliție. Înăpoi încă ne-a petrecut p'óte majoritatea poliției, ér la gară erau o companie de jandarmi, cari de alt-cum și la primire au fost ascunși la gară. Aceștia toți ne-au făcut gardă de onóre, până la plecarea trenului, rezervându-se espres pe s'ema noastră 4—5 vagóne, în cari poliția n'a permis nici unui străin a intra. Cel-ce îndrasnea să se amestece printre noi, era prins de spinare de poliții, cu cuvintele: „Tu nu ești R'ésnovčan, intră în al cup'eu.“ Așa am fost numai noi de noi.

La sosirea noastră în gara R'ésnov: glótă de mulțime, femei, copii, cel puțin ca la 1000 suflete cu lămpașe înaintea celor doriți ai lor, pe cari îi credeau perduți, deore-ce se lățise svonul, că la o crășmă din apropierea gării așteptă toți Sașii în-

armați cu pari pe Români pacinici și ne-îndreptățiți.

Dér n'am vedú nimic, ci în ordine cântând am parcurs 2 strade principale până am ajuns la biserica noastră, unde s'a ținut o mică vecernie, ér preotul în genunchi a cetit slujbe de mulțămită, și o vorbire liniștitoare, ér de aci în perfectă liniște, fie-care s'a dus la ale sale, așteptând cu nerăbdare, și mai tare oțeliți de luptă, al doilea termin de alegere ce va fi a se anunța din partea solgăbiréului, și despre care vom raporta la timpul său.

Resultatul material: reușită la alegerea comitetului, ér rezultatul moral cine vré să-l înțelegă, e f'órte mare: Insufletirea Românilor de-a-și căuta drepturile garantate de lege, atențiunea celor din jurul nostru, unirea tuturor Românilor din comună, ce de mult lipsea, oțelirea pentru lupte noué, și speranța în învingerea dreptății.

ÉR Sașilor li s'a dovedit, că au murit Români, cari să lăsau înfricați de amenințări, séu ademeniți de b'ebuturi, căci pe cei de ađi, cari au 5 clase, cu tot atâția învățători harnici și 2 preoți tineri tot așa de harnici, nu'i mai pot ademeni cu tóte fabricile de beuturi, ci numai cu aplicarea dreptății pretinsă de noi. A trecut timpul de umilință, când Românul trebuia, când intra în primărie, să sărute mâna la toți Sașii, ér de'l afla vinovat cu ceva, îl punea la scaun și'i măsura ciórecii cu trestia în primărie.

Romul Cristolovean.

Sinodul protopopesc din Clușii.

Clușii, la 2 Dec. 1904.

Sinódele noastre protopopesce de obicei sunt numai nise adunări administrative-economice: se cetesc rapórté, se votéză budgete, se aleg funcționari și în unele se fac și propuneri, cum s'ar puté ridica starea morală, cum s'ar puté depărta unele vici și anomalii, — propuneri, cari de obicei rămân pe hârtie. Sinodul protopopesc al Clușiiului român-unit al Clușiiului, care s'a ținut în 1 Dec. a. c. s'a ridicat preste aceste afaceri și a fost o adunare frumoasă, compusă din ce are tractul mai bun, ér cele sév'ersite în sinod sunt de cea mai mare însemnătate. Membrii sinodului acestuia s'au arătat vrednici reprezentanți ai celor 37 parochii și 40 filii, cari sunt compuse din preste 35000 credincioși, — în numele cărora au lucrat.

Conform programului, la 7 óre dim. s'a celebrat sf. liturgie în biserica română-unită servind protopopul Dr. Dăianu și capelanul I. Florian. La 9 óre s'a deschis sinodul în cancelaria protopopescă prin părintele protopop Dr. Dăianu fiind de față aproape toți preoții din tract și cătră 2 reprezentanți mireni din fie-care parochie prov'eduți cu credenționale în regulă, pe cari sinodul le-a verificat.

Cuvéntul de deschidere s'a ridicat peste formele convenționale obișnuite cu astfel de ocașuni. Cu civiute frumoșe a tractat cestiunile mari, cari agitá ađi biserica română unită. Cu deosebire importantă a fost cea parte a vorbirei, care a tractat despre proiectul de reformă școlară a ministrului Berzeviczy. A arătat pericolul, ce amenință biserica prin acel proiect, care are de scop a aduce biserica și poporul, să susțină nise șóle, cari vor lucra direct contra bisericii și a neamului nostru. E un proiect absurd, care nu are de scop al instrucției cultura, ci învățarea unei limbi străine. Părintele protopop espune tóte principiile de drept, cari asigură bisericii dreptul de a dispune asupra șólelor sale. Acestea prinoipii de drept îndreptățesc biserica să lupte contra acestui proiect absurd.

Dreptul istoric, dice oratorul protopop, asigură bisericii și poporului dreptul de a propune în limba sa în șólele, ce le susține. Cel dintâiu rege al Ungariei — S. Stefan — a enunțat, că „*regnum unius lingue imbecille et fragile est.*“ O mulțime de legi, tractate de pace, ordonanțe mai înalte și bule papale, dau bisericii dreptul de a dispune asupra limbei din șólele, ce le susține. Articolul despre uniune în special dá drept bisericeilor și confesiunilor din Ardeal să p'ótă înveța în limba lor. Dreptul pozitiv — legea despre egala în-

dreptățire a naționalităților, legile școlare din 1868 și înarticolarea în lege a autonomiei bis. românesce încă dau bisericii dreptul, ce proiectul cel nou vré să-l răp'escă. Mai departe *etica politică* pretinde, că diversele declarațiuni și promisiuni ale corporilor legiuitoare ungare despre libertatea națională și confesională, să fie cinstite și executate. În fine declarațiunile venite dela Capul statului despre egala îndreptățire a naționalităților și confesiunilor din ț'era dau drept bisericii să se apere contra atentatului, ce se comite prin proiectul lui Berzeviczy.

Sub impresia acestui discurs preotul Emil Pop a propus și sinodul a primit cu *unanimitate* moțiunea în care se accentuează că sinodul: „Considerând, că proiectul de reformă școlară prezentat prin actualul regim, isbește în tóte ideile de drept divin și pozitiv și atacă în mod fațăș autonomia legală a bisericii noastre române unite — sinodul identificându-se cu atitudinea P'etlaților români, protesteză în numele dreptului și a dreptății în contra atentatului intenționat prin proiectul de lege al ministrului Berzeviczy. — Iși esprimă mulțămिता și omagiile Arhierilor români și în deosebi I. P. S. Sale Metropolitului Dr. V. Mihalyi de Apșa, rugându-l cu tótă reverința și încrederea, ca să aducă la cunoștință tuturor factorilor constituționali, că întreg clerul și poporul credincios, gelos de drepturile bisericii și șólei sale, și agitat de o adăcă nemulțămire, doresce delăturarea atentatului proiectat prin retragerea definitivă a noului proiect de reforma școlară.

Tot-odată sinodul hotărăsece și însărcinează presidul, ca prin o scrisóre circulară să comunice tuturor sinódelor protopopesce acésta decisiune, cu rugarea de a primi și sprijini și din partea lor.

În felul acesta s'a eprimat — cu energie și cu demnitate — sinodul protopopesc al Clușiiului despre proiectul lui Berzeviczy.

O altă cestiune importantă a fost pusă în discuție din partea domnului V. Hossu, jude de tablă, curator și reprezentant al bisericii din Clușii. D-sa arată prin cuvinte frumoșe, cătră de simțită e lipsa lucrării mirenilor la afacerile bisericii și arată tot-odată și îndreptățirea dorinței mirenilor de a intra în organismul bisericii noastre. Spre acésta e de lipsă, ca la sinódele noastre archi- și diecesane să fie admis și elementul mirean, unde preoții cei mai buni și mireni cei mai distinși la olaltă să lucreze cu puteri unite spre prosperarea bisericii și a poporului. E acésta o dorință generală a inteligenței mirene, de a i-se da drepturi în afacerile bisericesce, și decă acésta dorință ar fi implinită, atunci ar dispăré indiferentismul, cu care mulți mireni se p'órtă față de biserica.

Sinodul, după o discuție mai lungă, care s'a referit mai mult la formă decăt la fond, a primit — cu majoritate de voturi — propunerea d-lui Vasile Hassu, așa după cum urméză:

„De órece tóte confesiunile din patrie se organiză pre principiul representațiunei, alegénd în organismul său elemente dintre preoți și mireni; considerând, cum că numai biserica noastră română unită în privința acésta e de tot neorganizată și din acésta urméză, că nici despre îngrijirea preoților, nici a șólelor nu avem m'ésuri mulțămitoare și îndestulitoare; considerând cumcă prin unirea bisericescă datinile și obiceiurile vechi ale Românilor au rămas neatínse, — după unire însă mare parte în cursul timpurilor nu s'au mai observat, și tóte aceste urmări rele numai prin un sinod mixt se pot — conform dorințelor generale — ameliora: propun, ca onor. sinod protopopesc să primescă și decidă, ca Esc. Sa Metropolitul să fie rugat prin o representațiune, ca să binevoiescă a convoca un *sinod mixt archidiecesan* și tot-odată să binevoiescă — în înțelegere cu toți episcopii — a face pașii de lipsă pentru ținerea unui congres al întregii provincii metropolitane. Representațiunea acésta spre orientare și părtinire să se comunice cu tóte protopopiatele din Archidieceasă.“

Aceasta propunere e cu atât mai importantă, cu cât e făcută din partea unui fruntaș membru al inteligenței românesce, fruntaș, care e și membru în directoriul fundațiunei Șuluțane, alături cu cei mai distinși bărbați ai bisericii noastre.

De importanță a fost și raportul presidial despre starea protopopiatului. Am aflat cu durere, că de când s'au introdus nefericitele legi politice bisericești, se înmulțesc concubinatele. În timpul din urmă însă, dându-se o pildă frumoasă în *Coruș*, unde protopopul a cununat de-odată 17 perechi concubine, au început frații preoți să lucreze cu zel spre delăturarea acestui rău din poporul nostru. Să sperăm, că preoțimea pe viitor va împiedeca prin toate mijloacele posibile lățirea acestui viciu.

„Pocăiții“ încă neliniștesc tractul, dar nu cu așa vehemență ca în trecut. Școlile noastre li-se fac fel de fel de neplăceri din partea organelor administrative, lucrând acestea după putință la nimicirea școlilor noastre.

Interesantă a fost espunerea despre misiunile populare, care în tractul acesta au fost introduse mai întâiu, și despre care I. P. S. Sa Metropolitan Meșianu se exprimă foarte frumos într'un circular al său, în care îndemna preoțimea gr. or. să urmeze exemplul preoțimei gr. cat. din tractul Clușului. Preste tot unde s'au ținut, — misiunile au făcut o impresie foarte frumoasă asupra poporului nostru, și „Pocăiților“ li-au impus rezervă.

Cu plăcere constată părintele protopop, că și în alte părți au urmat pilda Clușenilor.

A urmat apoi raportul bibliotecarului despre mișcarea bibliotecii în decursul anului. Bibliotecariul Valer Pop dându-și dimisia a fost ales Iuliu Florian, capelanul Clușului. S'a ales pentru censurarea rațiunilor fondului tractual și a bugetului o comisiune de 5: preoții E. Moga și I. Mihalca, învățătorul N. Maier și curatorii I. Maier și D. Caian. Cu acesta s'a închis I. ședință la 12 ore d. a.

La 3 ore s'a început ședința a doua. Comisia aleasă și-a făcut raportul prin preotul I. Mihalca. S'au votat mai multe ajutoare pentru școlile mai lipsite din tract. Demisionând cassarul V. Pop și controlorul B. Miușan, au fost aleși: cassar Iuliu Florian, controlor E. Moga. În urmă s'a primit un regulament intern pentru administrarea fondului tractual lucrat de o comisiune emisă din partea unui sinod din trecut și compusă din Dr. Daianu, B. Podoba și S. Roșianu.

Cu acestea la 5 ore d. a. s'a închis acest sinod important.

Popa.

Convocare.

Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea veduvilor sărace din Brașov și Săcele își ține adunarea sa generală în 30 Noembrie st. v. a. o. — ziua stântului Andrei — (13 Dec. st. n.) după prânz la 3 ore, în sala festivă a gimnasiunii române din Brașov.

Avem onoare a invita la această adunare pe stimatele membre fondatoare și ordinare ale Reuniunii.

Pe lângă agendele obișnuite adunarea de acum are să rezolve și problema alegerii comitetului pe un nou period de 3 ani.

Brașov, 22 Novembre v. 1904.

Pentru comitetul societății:

Balasa Blebea,
presidentă.

Dr. I. Blaja,
secretar.

Reuniunea

învățătorilor români uniți din Archidieceasă.

De lângă Mureș, Oct. 1904.

XVI.

Din procesul verbal al adunării generale din Blășiț, ținută în 8 și 9 Nov. 1903 ședința III, mai restază publicarea alegerii oficialilor centrali, care s'a efectuat la finea ședinței. Precum scim din statutele reuniunii, oficialii se aleg, conform prescrișilor statutare § 28 și 29 pe un period de trei ani prin votare secretă, fiind alegerile prin aclamațiuni invalide.

După-ce reuniunea își are, conform dispozițiunii § 6 al statutelor, centrul în Blășiț, se înțelege de sine, ca și oficialii numiți pentru conducerea reuniunii, au să

fie aleși dintre membrii ordinari cu locuința acolo, ca așa biroul central să pōtă funcționa în interesul reuniunii mai cu înlesnire. După ce mai departe membrii fondatori și onorari nu pot fi aleși ca oficiali, adunarea generală este așa dīcend constrinsă să alege pe cei dintre membrii ordinari cu locuința în centru.

La postul de președinte s'a ales cu 23 voturi George Munteanu, directorul preparandiei, de vice-președinte Ioan F. Negruțiu tot cu atâtea voturi, de secretar I. Petru Ungureanu cu 23 voturi, de controlor Aron Deac cu 23 și de bibliotecar Emiliu Sabo cu 18 voturi.

Cei mai mulți fură numai realeși, fiind că de la constituirea reuniunii au condus tot ei ca oficiali din centru afacerile reuniunii.

Învățătorimea și respective membrii reuniunii sunt recunoscători pentru fagigiile multe ale oficialilor centrali neșalarisați, care cu multă abnegațiune au să pōrte oficiul lor neremunerați, ceea-ce în lumea de acuma este un sacrificiu adus pe altarul culturii poporului român, căci decă facem între altele numai o asemănare mică cu oficialii centrali ai „Asociațiunii“, vedem că acolo aceștia au salariile lor pe când la reuniunea noastră oficialii noștri deși cei mai mulți lucră mai intensiv, nu primesc nici un salariu, ba nici ore-care remunerațiune.

Progresând reuniunea noastră și în cele materiale, a sosit timpul, ca barem unii oficiali, de ocamdată secretarul I. și cassarul, să fie în proporție cu ostenelele lor remunerati, asta o cere și interesul bine-prițit al prosperării reuniunii; decă vor lucra aceștia doi cu totă puterea, atunci și veniturile reuniunii se vor augmenta. Din acestea considerări recomand a-se pune pe tapet remunerarea oficialilor și cred, că viitoră adunare generală nu se va eschiva în fața acestei întrebări.

Mureșanul.

Mulțămită publică.

Pentru comuna și biserica noastră de aici, cari au fost distruse prin incendiul din 8 August au bine-voit a mai veni în ajutor prin contribuiri maritimose următorii domni:

II. Sa Dr. Vasile Hossu, episcop 50 cor., II. Sa Petru Pop, preposit 10 cor., II. Sa Ioan Boroi canonic, 3 cor., Rev. domni: Beniamin Densușianu, canonic 5 cor., Ioan Madincea, canonic 1 cor., Nicolau Nestor, canonic 10 cor. D-nii Dr. Isidor Pop, advocat 5 cor., Dr. Maior, medic 2 cor., G. Popoviciu, protopop 3 cor., I. Tiucu, capelan Lugosiu 1 cor., Liviu Iancu paroch Viszag 4 cor., Andrei Pop Bociat par. Boutjari sup. 5 cor., Simion Blasiu, locot. colonel Clușiu 10 corone, Baternay Akos, notar, 10 corone, Nandrá Gyula, jude 5 cor., Ioan Batuca, sub-notar Clopotiva 5 cor., Petru Burlea, paroch Iseroni 2 cor., Nicolau Burlea, cantor 1 cor., de la mai mulți colectat 5 cor., Petru Voin, paroch în Baru mare și mic 5 cor.

Ioan Andras, Craciun Negoti câte 2 cor., Ioan Opriș, invet., Traian Rusu, Cornelia Goteas, Ioan Gesbea, Tanase Gesbea, Paloti Bora, Nistor Maria, Petru Parece, Ioan Șoldea, Andras Costa, Dumitru David, Ioan Neșc câte 1 cor., Janes Rahota, Ioan Ungur, Vlaicu Rus câte 60 b., Ioan Bahota, Pavel Deate, Iosif Floroi, Vasile Nogoți, Simion Suciui, Ioan Balnea, Petru Suciui, Anuța lui Vlaicu câte 40 b., Nicolae Deate Julian Deate, Stefan Rahota, Josea Popa, Stefan Deate, Silvestru Rahota, Tregia Centia, Ioan Popa, Nicolae Costa, Lina Bora, Eva Costa, Paul Negoți, Aurel Neșc, Ioan Andres, Lapadus Jitea, Filip Pirv, Avram Jitea, câte 20 b., Maria Andras, Marina Negoți, Arniee Rahota, Iliana Boba, Ana Boldea și Veronica Novacesc câte 10 bani.

În numele nenorociților și a bisericii primesc și pe această cale cea mai fierbinte mulțămită pentru sprijinul și iubirea dovedită.

Ostrovul-mare, în 24 Noembrie 1904.

Petru Ciachi,
par. gr. cath.

Literatură.

„Reuniunea învățătorilor români de la școlile populare confesionale ortodoxe din protopresbiteratele Arad, Chișineu“ etc. este numele organului periodic oficial al nămitei Reuniuni. Apare la Arad odată pe lună. Redactor Iosif Moldovan. Abonamentul 5 corone pe an. Nr-ul 4 apărut acum are următorul sumar. 1. „Sărăcia și avuția“ — disertațiune ținută de G. Purcariu. 2. Conferență de toamnă a învățătorilor din despărțământul Aradului ținută la Batania. 3. Escursiune științifică la Mezöhegyes. și alte informațiuni.

Cunoscerea pământului și gunoiera lui.

— Urmare. —

5. Pământul văros e în cele mai multe rënduri mestecat și cu alte soiuri de pământ și mai cu sēmă cu nășip și lut, din care causă apa o primesce curând și o lasă numai târziu, producend o fierbere mai mică ori mai mare, după cum e cantitatea varului. Pământul văros e rău și neproductiv, de aceea numai când e mestecat cu alte soiuri de pământ se pōte folosi.

Produce: grâu, ovēs, alac, lucernă, rapiță, bob ect. Dintre plante sălbatică cresc: Păpucul dōmnei gălbior, meiul pāsăresc, șopārlița cu flori mari, ochiul lupului mic, mama pădurei de deal, romonița mare galbină, dedăței de pădure, rușuța de primăvară, apoi rugul de mure, trifoiul de munte, odosu fără musteță ect., ect.

6. Pământul mărgos constă din o amestecatură de lut, nășip și var. Omenii îl cunosc sub numirea de spoială (meal). E bun pentru pășune de oi, căci produce plante gustose pentru animalele erbivore (oie, bou, cal ect.).

Acest soi de pământ produce și grâu, cucuruz, ovēs, orz, der mai cu samă le priesce cu deosebire bine plantelor păstăioșe și trifoiului.

Dintre plantele sălbatică cresc: murele, gușa porumbului, laptele cănelui mic, mēru sălbatic, podbealu ect.

7. Pământul humos e format din tot felul de corpuri trecute în putrejunie. E cel mai roditor conținend cea mai multă grāsime — fiind compus din diferite rămășițe de plante, rădăcinii și gunoii etc.

Pământul de soiul acesta e de colōre neagră și produce tot felul de bucate și ierburi, der mai cu sēmă e bun pentru a se lăsa ca fānațe și pășuni. Produce și grâu, cucuruz, sēcără, rapiță, sfecle de zahar, napī, trifoiu, mazăriche ect.

În acest pământ cresc ca plante sălbatică: trifoiul alb, trifoiul coreit, mazăriche sălbatică, știru, laptele lupului, urzica mică, urzica mōrtă albă, tășculița de câmp, bănuței, păpădia, cbiru alboc etc.

8. Pământul mlaștinos e unul dintre pământurile cele mai nefolositoare, căci în tot-dēuna e plin cu apă și așa nu e în stare a produce nici un fel de cereale și nici ierburi folositoare. Ierburile și plantele sălbatică ce se produc pe aceste pământuri sunt de multe ori chiar și stricăcioșe sănătății animalelor ce le mănāncă.

Locul acesta îl putem cunoșce, căci el produce următoarele plante sălbatică: cōda calului, pipirigu de deosebire feluri, iarba purecilor ect.

Aceste sunt tōte soiurile de pământ, pentru a căror cunoșcere am înșirat și plantele sălbatică ce cresc pe ele, ca astfel economii noștri să le pōtă cunoșce mai ușor.

G u n o i u l .

Cunoscend plugarul pământul

sēu, în urma esaminării făcute după îndrumarea arătată mai sus, are să se apuce de lucru și să lucreze așa după cum cere natura pământului, căci alt-cum cere pământul cel lutos și alt-cum cel văros, nășipos, pietros ect. Afară de aceea trebuie să planteze de acele plante, cereale, legume, pomi ect., la cari le priesce mai bine și cari se desvōltă mai ușor și produc mai mult, — căci știut este, că nu într'o formă sunt de productive tōte locurile. Unele produc mai bine grâu, altele cucuruz, er altele crumpene (baraboi) și prin urmare de voiesce economul ași rescumpăra ostenele, e de lipsă a cunoșce, cărei plante unde îi place mai bine și unde produce mai mult.

Mai înainte v'am amintit că în pământul humos se produc aproape tot felul de fructe și din contră că în cel pietros mai nimic

De ore-ce și locuitorii din aceste ținuturi încă au de a face mai în tōte dīlele cu deosebire cu pământul pietros, afară de unele excepțiuni unde se află și alte soiuri de pământ — și după-ce și omenilor din aceste ținuturi le place a mănca māmăligă și pāne ect. și prin urmare au lipsă de cucuruz și grâu — cred a fi cu scop — decă voiți arăta că și acest pământ pietros și neproductiv încă se pōte schimba în productiv și bogat.

La acest scop însă numai așa vom ajunge, decă vom avē cunoscințele de lipsă.

Cel mai de lipsă și mai însemnat lucru pe care economii noștri trebuie să-l cunoșcă, este gunoiera pământului, căci observat'a ori și cine, că decă dintr'un sac plin în tōtă ziua iai și numai câte un pumn și înderpt nu mai pui, cu timpul ajungī la fund. Așa și cu pământul. Partea productivă în urma deseii folosințe slăbescă atât de mult, încât chiar și după observările celor bētrāni și mai puțin pricepuți s'a aflat, că la urmă nu mai e în stare a da nici o rōdă. Au observat apoi omenii, că după-ce au pāsărit și nu l'au mai folosit cât-va timp, locul acela a devenit er fructifer. Acuma însă omenii is mai mulți ca mai înainte și după ce dările și poftele omenilor s'au înmulțit, er locul a rēmas tot același — omenii mai deștepți în urmă au ajuns la rezultatul, că pentru a se pōtă folosi pământul în continu și încă cu folos, e de lipsă ca pământului să i se deie o putere, să se ajute și anume prin gunoier, despre ce mai întâiu s'au convins prin aceea, că astupând un grāunte de cucuruz în un loc sec și rece și altul în baliga unui animal, au observat, că cel din locul cel sec a crescut mic și nu a produs mai nimic, er cel din baligă nu numai că a crescut cu mult mai mare și mai frumos, ci a produs cu mult mai mult, mai frumos și mai bun.

Deși cred, că toți economii noștri știu, că ce e gunoiul, cu tōte acestea pe scurt am să le arēt, că nu este numai un fel de gunoi și anume gunoiul de animale pe care îl cunoșce ei, ci mai sunt încă și alte soiuri de gunoi și anume:

1. Gunoiul vegetal, produs din plante.

2. Gunoiul mineral, produs din mai multe soiuri de pământ.

3. Gunoiul mestecat sēu făcut din tot felul de rămășițe (aruncături).

4. Gunoiul animal, care e din baligile animalelor și din părțile putreșite ale trupurilor lor.

5. Gunoiul curgător (licuid).

Nu voiți face descrierea însușirilor tuturor acestor soiuri de gunoi, căci nī-ar trebui timp prea lung ca să mē puteți asculta, ci cu această

ocasiune mă voi mărgini numai la gunoiul animalic.

Cred că fie care trecând printr'o comună seu alta a observat pe lângă grajdurile economilor noștri câte o grămăjoră de gunoiu aruncată de o bate vânturile, ploile și vremile de primăvara până ierna, ér în alte locuri gunoiul e imprăsciat până pe din 'aintea caselor, aruncat și rimat de porci și ricăit de găini.

Și ce cugetați, că aceia lucră înțe leștesce? Nu! De sigur că nu, căci ei așa se vede că nu știu că: „*Gunoii este baia de aur a economului*“. Și ce cugetați, ore de ce o fac omeii noștri acesta? Numai pentru că așa au pomenit, — așa au vădut la părinți și moșii lor, cari așa au pomenit și învățat de la moși de strămoșii lor. Ei au învățat rău și orbesce se țin de învățatura moștenită, fără de a ști, că au rămas îndărăptul altor popore, fără de a avea cunoștințe că a trecut timpul de a face cum făceau părinții lor. E timpul, deci, ca și economul nostru să ajungă la cunoștință, precum în toate, așa și cu lucrul pământului în genere și în specie cu păstratul și folositul gunoiului, care este factorul principal în economie.

Mai de mult economii noștri credeau, că pământul numai atunci produce când vrea Dumnezeu, ér atunci când nu producea, diceau că e bătaia lui Dumnezeu pe capul lor. Ei o diceau acesta fără de a ști, că nu e destul numai să ari și să sameni și apoi punându-ți încrederea în voia lui Dumnezeu să-ți lași locul negles, neînmulțindu-ți puterile și ne îmbunătățindu-ți prin gunoie.

Cum dic, au trecut vremile de demult, deci e de lipsă, ca să facem și noi Români, ce fac alții, ca d. e Germanii, Sacsonii, Francesii, Belgii, Holandesii, unde de și locurile sunt mai slabe ca ale noastre, totuși produc mai mult și mai bine, căci ei locul lor nici când nu și l'au negles lăsându-l în scirea Domnului de tòmna până primăvara și din cuies până 'n arat, fără de a se mai abate pe la el, precum făceau ai noștri și precum fac unii chiar și în ziua de azi.

Pentru a avé și noi locuri bune și roditoare, trebuie să ne îngrijim de îmbunătățirea pătorei roditoare, gunoind-o după cum se pretinde și cu ce se poftesce, căci nu e tot una a gunoi un pământ pietros seu humos, nici a gunoi cu gunoiu de vite curnute seu cu de oi.

(Va urma.)

Plugul cu abur.

(Invențiune românească).

Duminea s'era d-l general Pascu a ținut la societatea agrară din Bucuresci o conferință asupra plugului cu abur inventat de d-sa și brevetat deja atât în Europa, cât și în America. Conferențiarul a enumerat mai întâi sistemele de pluguri întrebuințate azi la arătură și venind la plugul d-sale a spus, că primul plug inventat de d-sa și construit la Berlin a fost găsit la prima probă făcută lângă capitala Germaniei prea greu.

Adus în România și pus la încercare la ferma Laza, s'a găsit că sistemul e bun, dér oă e nevoie să fie mai ușor pentru a-l duce mai lesne înapoi și a face arătura curență.

Dându-și ostenela spre a răspunde acestor cereri, d-l gen. Pascu a ajuns la construirea plugului de azi, care pôte fi tras de doi cai seu doi boi și nu cântăresce mai mult de 770 kgr.

Cu acest plug d-sa a făcut experiență pe moșia d-lui Marghiloman din Buzău. Plugul a fost tras de doi cai de trăsură cu care a și făcut drumul din Buzău la moșie.

Resultatul a fost, că în o jumătate de

ora a făcut două mii metri pătrați de arătură, acesta s'a găsit foarte bună și brazda fără bolovan, ér conducerea plugului cât se pôte de practică.

Plugul d-lui general Pascu pôte ara patru hectare pe zi și acesta fără multă cheltuială; 11 lei hectarul în loc de 20 cât costă azi pe d-l Marghiloman cu plugul cu basculă.

Conferențiarul a arătat apoi desavantajele plugului basculant și a dovedit, că cu sistemul d-sale totă forța mașinei este întrebuințată efectiv la arat, grație ușurimei plugului seu față de cele duble basculante.

Sistemul d-sale de plug cu locomotivă între două pluguri, cari le acționează pe rând și dusul lor înderă la capătul brazei prin câte o cotigă specială trasă de doi cai, pôte fi deci considerat cu mult mai bun.

D-l general Pascu a spus în urmă, că plugul d-sale are o înălțime de 7—7 jum. kilometri pe oră, și că tinde să înlocuiescă și plugurile de azi și mașina de treer, el putend fi întrebuințat și la arat și la treerat.

Incheind d-sa și-a exprimat speranța, că marii agricultori din România, convingându-se de superioritatea plugului seu față de celelalte, se vor grăbi să-l adopte în chiar interesul lor.

Din înțelepciunea popórelor.

O scriitoare germană acum patruzei de ani s'a apucat s'adune și să sistematizeze proverbiile din aproape de o sută de limbi: a luat un proverb ca temă și apoi a îngămădit pe lângă el proverbele care exprimă același gând de la toate neamurile. E interesant în câte mii și mii de chipuri tratéză felurile popóre aceeași idee în proverbi, fie-care după felul seu de a fi și de a gândi.

Unul dintre capitole adună proverbiile cari constatéză adevărul, că firea lucrurilor e neschimbătoare, că „*sângele apă nu se face*“. Proverbul acesta îl are și autorea, dér la alt capitol, și-l dá ca albanez nu ca românesc. Frumos e pentru noi, că în capul acestui capitol pune un proverb românesc, pe care-l găsesce ca cel mai potrivit dintre toate câte le-a adunat. Adevărat e, că l'a tradus așa de rău, încât a trebuit să-mi bat capul până să știu care este. Ea dic: „*natura n'are vindecare*“, însă proverbul la care s'a gândit autorea e: „*năravul din fire n'are lecuire*“. Afară de acesta, care e pus — cum spusese — în fruntea tuturor și care într'adevăr exprimă mai limpede ideia întregului capitol, autorea n'are alte proverbe românești în capitolul acesta, pentru-că unul: „*rața s'elbatică nu se dá îmblânđită*“ pe care-l dá ca românesc e, să vede din greșală dat ca al nostru, pentru-că cel puțin eu unul nu știu să existe în poporul românesc.

Proverbul „*ce se naște din pisică șóreci mánăncă*“ îl are, și-l arată ca italian și ca albanez. Acest proverb cunoscut în literatura noastră și dat de scriitorul Filimon chiar ca al doilea titlu al romanului seu „*Ciocoi vechi și noi*“, nu cred nici eu că este al poporului nostru, ci e introdus de scriitor. Se pôte că e albanez.

Brósca nu se lasă de orăcâit, seu gâsca nu se lasă de găgâit, seu pisica nu se lasă de prins șóreci — acestea sunt proverbe daneze. Brósca nu-și lasă balta, dicé Englezul, ér Francesul: oia beheiește tot într'același fel. Mai frumoasă e vorba Danezului: Brósca pune-o și pe tron de aur că tot o să sară în mlaștină, ér Persianul dicé: Dă-i cerșitorului totă bogăția lumii că tot va umbra după pomană. Acest proverb îmi aduce aminte de altul din literatura sanscrită, pe care autorea nu-l are: Cânele fá-l împérat și-l îmbracă în profíră, că tot va cânta tâlpi de oismă prin gunoie. Un proverb al Talmudului: Léga și măr-găritare de gâtl porcului, că tot se va tăvăli priv noroiu. Turcul dicé: Barza se nasce și pere cu lac! lac! (din cioc). Mielule, mielule, asta e rugăciunea de toate zilele a lupului, — dicé Danezul, ér negrii din coloniile engleze: Eu sunt corb și de

stau pe cracă fac ora, și de mă dau jos fac tot ora! Cânele cu ooda tăiată tot căne a rămas, dicé Italianul de cei ce-și schimbă felul vieții, ca și Latinul cu: Lupul își schimbă p'urul dér năravul nu. Acest din urmă proverb e cunoscut cu puțină variație de toate popórele Europei. Lituanul dicé: Haina e schimbată, dér sluga e tot ea. Olandezul: Lupul îmbătrânește, dér nici prin gând nu-i dá să se facă mai cuminte; seu despre unul: s'a potolit și el ca lupul bătrân, ceea-ce e una cu cotoiú cãlugărit. Vorba Rusului: Când năpârlește nepărca tot într'o piele de șarpe se vâră, seu a Italianului: Vulpea își pierde blana, dér nu și pécatele. Ér Norwegianul: Lupul își cascade gura după miel să-l prindă chiar și când îi ese sufletul.

Firea semoștenesce din neam în neam pentru-că așchia nu cade departe de pom. Bine dicé Rusul: Uliul n'are nevoie să-l înveți cum să smulg penele, seu: ce se nasce din lupóie o s'algere după óie; ér Litvanul: Cine arată lupului drumul prin pădure? seu și așa: Cerșitorul și lupul își găsesc singuri drumul. Ér Finlandezul: Ce te-ai pucif să înveți oamii cum să latre! Pentru-că ce se nasce din găină coteorogesce — o vorbă a multor neamuri — și vorba Francesului: un copoiú bun n'asteptă să-l înveți cum să vineze, seu iepurile nu trebuie să mērgă la școlă ca să știe cum să rodă varza, dicé Rusul, și tot el cu mult umor: brósca nu-și învață din psaltire cãntecul (adecă n'are nevoie de învățatură). Caprele nu fată oi, dicé Negrul din Africa; vulturul nu scóte turturele, dicé Italianul, ér Flamanzii? Săloile nu fac persici. Acesta îmi aduce aminte de proverbiale noastre versuri: Când o face plopul pere și răchita vișinele. Rusul: nu poți culege nucă din alun; ér Danezul: Ce cauți struguri pe măceș? seu: scutură plopul cât vrei că no să cadă nucă. Olandezul o cam schimbă: Din cireși nu scuturi vaci, o vorbă care dovedesce despre ocupațiunea lor principală: creșterea vacilor, vestite ca și cele de Elveția. Cu haz e proverbul Flamanșilor: Doylécul nu știe ce sunt lámăile. Albanezul dicé: Cine-mi spune cum să fac copac din cimbru?

Fie-care cu ale sale. De aceea ori cât s'ar întinde cănele, leu tot nu se face. Danezul dicé: Ce aștepti ca să cânte broscuolul ca priveghitorea? Și tot el: De pe măgar nu poți tunde lână, seu și: Scrofa nu cântă ca sticletele. Ér Litvanul: De la țap nici lână nici lapte. Ér Persianul cu mai multă filosofie: N'astepta racoréla de la ardeul iute și nici omenie de la porcul de căne. Arșița nu-ți stămpără șetea, dicé Englezul, și din donița cu apă nu poți scóte bere.

G. Coșbuc.

S f a t u r i

Vinuri înghețate.

În fie care an negustorii de vinuri capătă observații din partea mușterilor lor că vinurile ajung la destinație nu tocmai limpedi. Acesta se întâmplă din pricina frigului, și mai ales când vinul e supus la brusce, schimbări de temperatură; astfel de pildă, când vinul a stat la căldură în pivniță și apoi e scos de odată la frig și pus la un drum lung.

Dacă schimbarea de temperatură se face în mod repetat, atunci vedem pe pereții butoiului, seu pe fundul sticlelor cristale de acid tartaric, cari se aședă fără a turbura vinul. Dacă însă schimbarea de temperatură a fost bruscă, atunci se formează în vin cristale foarte fine de acid tartaric, cari nu se aședă ci plutesc în vin și-l turbură.

Astfel de schimbări se întâmplă și la vinurile vechi, nu numai la cele tinere, fără ca prin acesta calitatea vinului să sufere.

Turburála vinului dispare imediat ce vinul e pus la un loc cald

și acidul tartaric se topesce din nou în vin.

Dacă însă frigul a fost atât de mare în cât vinul a înghețat, atunci după desghețare vinul capătă un gust deosebit, ca de vin vechi. Părțile separate la înghețare, în cea mai mare parte acid tartaric și substanțe albuminoase, turburá vinul când se topecsc. Totuși vinul se limpezesce mai târziu de la sine.

Dacă nu vrem seu nu putem aștepta limpedirea vinului, putem să-l limpedim prin filtrare seu prin diferitele mijloce de clarificare cunoscute. În acest cas putem pune vinul imediat în consumație.

Faptul că vinurile se turburá lesne iarna e foarte neplăcut pentru vindătorii de vinuri, de óre-ce mușterii ar putea crede că vinul nu e bun. Pentru acest motiv e bine ca negustorii să și prevină mușterii, că vinul se pôte turbura din cauza frigului, dér că acesta nu-i strică calitatea și că mai târziu vinul se limpezesce de la sine.

MULTE ȘI DE TOTE.

Impăratul Rudolf ca Judecător.

În Nürnberg un comerciant se presintă înaintea împăratului cu o plângere în contra unui birtaș. „*Eu am dat în păstrare birtașului o pungă de piele, plină cu aur și acumă negă cu insolentă primirea aurului și nu mai voește să mi-o dea înapoi!*“

Când birtașul, un om stimat în Nürnberg, apărú înaintea împăratului, în aceeași zi cu alți deputați ai orașului se întrețin Rudolf; și cum era el afabil față de toți întreba pe birtaș de asemenea de nume, profesiune și familie. Apoi el continuă aproape astfel: „*Uite, tu ai o pălărie nouă superbă, cum n'am avut nici odată. Cum ar fi decă noi am schimba? Tu primești de sigur numai o pălărie veche, însă pălăria împăratului, și eu capăt cu această ocaziune o pălărie nouă, care nu mă costă nici o para.*“

Natural birtașul conveni la schimbare și Rudolf și puse pe cap pălăria schimbată cu plăcere. Apoi eși afară și trimise pe un burghez la femeia birtașului, care îi arată pălăria bărbatului ei și dicé: „*D-ta veđi acumă, de la cine viu. D-ta trebuie să-mi dai pentru proprietarul acestei pălării numai decât punga cea de piele cu aurul.*“ Femeia fără să presimtă nici o viclenie dadú fără reflexiune punga. Când împăratul primise punga, intră cu pălăria ér în sală. Comerciantul păgubit fu chemat și trebui să repeteze plângerea, birtașul însă nega cu încăpăținare. Atunci scóse Rudolf punga și întreba cu o privire serioasă privind pe birtaș: „*Cunoști tu această punga? Atunci se sperie hoțul cumplit, căđu în genunchi și-l rugă de iertare, el trebui însă să expieze violența în spânzurătoare!*“

* * *

Dumneđu pedepsesce pe ómenii neglijinți, pe cari nu-i mai toleréză pe pământ din cauza mișeliilor nenumărate. Se indignéză și el atunci îi dá pe mâna judecătorilor cari îi pedepsesc conform cu legea.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil Traian H. Pop.

Anunț.

FARMACIA mea, aflătoare într'un ținut locuit curat de Români, cu vëndare anuală de 6000 cor., si bine asortată, e de vëndare.

HEGYESY ÁRPAD

3—10,1578

Kápolnok-Monostor.

Cadouri potrivite de Crăciun!

Prețuri scădute.

Articole pentru cadouri de serbătorile Crăciunului
 . . . . . cu prețuri foarte scădute . . . . .

recomandă Firma **M. & L. László** Succesorii,

Brasov, Tîrgul Inului nr. 29.

Și anume: un sortiment bogat de:
Basmale, Ciorapi, Pânzărie, Stofe de rochii etc. etc.
 se vinde cu prețuri foarte scădute.

Prețuri scădute.

Cadouri potrivite de Crăciun!

Nou! Compactorie Română. Nou!

Avem onóra a aduce la cunoștința On. public român din loc și jur, că **am deschis** sub firma

Nicolae Coliban și Fratele

Brasov, Strada Bisericeii nr. 6,
 (vis-à-vis de Gimnasiul Român, casele d-lui A. Vlaicu)

Legătorie de cărți

arangiata cu mașin nouă și cu litere moderne și ornamente pentru ori-ce aurituri, în care legătorie se perfecționează toate lucrările ce se ating de acesta brarășă, dela cele mai simple, până la cele mai fine legături. Asemenea pentru legături de protocoie pentru cancelării, cărți bisericesti, de rugăciuni etc. în tomuri, singuraticice de ori-ce mărime, pe lângă asigurarea unui serviciu prompt, solid și ieftin

Asigurând pe On. public, că ne vom da totă silința de a satisface cerințelor, în speranță că On. public ne va incuragia în întreprinderea noastră, semnăm

cu totă stima

Nicolae Coliban și Fratele,
 legători de cărți.

ISVORUL de APĂ AMARĂ
FRANCISC IOTIF
 se distinge

după declarațiunile autorităților medicale:

- „Resultat în totdeauna sigur și mulțumitor“.
 Prof. Dr. Erhardt, Berlin, director al cliniceii medic.
- „Chiar și în cantități mici are efect și nu este desagreabilă la beut“.
 Prof. Dr. Kussmaul, Heidelberg, director al cliniceii medic.
- „În cantitate mică, abia 150 gr. are efect sigur.“
 Prof. Dr. de Korányi, Budapesta, director al cliniceii medicale.
- „În general lăudată ca având gust bun“.
 Prof. Dr. de Buhl, München, director al inst. patologic.
- „Un gust mult mai bun, decât la alte ape“.
 Dr. Hofmeyer, Berlin, medic dirigent al spitalului Elisabet.
- „Produce efect chiar și în cazul, când intestinul este iritabil, fără dureri și fără greutate“.
 Prof. Dr. de Leube, Würzburg, director al cliniceii medicale.
- „Întrebuintarea este liberă de ori-ce consecințe desagreabile.“
 Prof. Dr. Baccelli, Roma, directorul cliniceii medic.
- „Supără acțiunea stomacului, mai puțin decât alte ape minerale“.
 Prof. Dr. Theodori, București, medicul regal.
- „Chiar la întrebuintare mai îndelungată nu provocă indispoziții“.
 Prof. Dr. de Bamberger, Viena, director al cliniceii medic.
- „Efect unitar, foarte bun, chiar și la întrebuintare mai îndelungată“.
 Prof. Dr. Drasche, dirigintele sect. V., a spitalului general.
- „Se întrebuintează cu folos până în ultimul timp.“
 Prof. Dr. Schauta, Viena, director al cliniceii I., pentru bôle de femei.

Certificatul ministrului de război c. și r. (secția sanitară) în Viena:

„Apa amară Francisc Iosif are aproape fără excepție efect sigur și repede, necausând nici chiar la întrebuintare mai îndelungată indispoziții secundare. Bolnavii o beau bucuros din cauza gustului plăcut.“

APA MINERALĂ „FRANCISC IOSIF“

se pôte căpăta în toate depozitele cunoscute de ape minerale.

DIRECȚIUNEA în BUDAPESTA.

Spre a-se asigura contra amăgirilor, consumentul se cêră expres

„Apa amară „FRANCISC IOSIF“.

23-0.1301.

A V I S!

Am onóra a aduce la cunoștința On. public din oraș și dela țeră, că voiî continua

ATELIERUL de FOTOGRAFIE

al reposatului soț.

Am angajat personal escelent. Aducând mulțumirile mele On. public pentru increderea dată de mai mulți ani soțului meu, mă rog ca și eu se fiu sprijinită din partea Onor. public în întreprinderea mea.

Brasov, 20 Decemvrie 1904.

Cu totă stima

Louise ved. Carl Muschalek.

3-6.1578.

MAREA BANCRUTĂ!

New-York și Londra n'au lăsat necruțat nici continentul european și marca fabrică de argintăria s'a vedut necesită să dăruiască întregul ei deposit în schimbul unei răsplate mici pentru muncă.

Eu sunt imputernicit să îndeplinesc acest mandat.

Eu trimit: prin urmare ori cui, următoarele **fl. 6.60** și adecă:

- 6 cuțite fine de masă cu lamă veritabilă englesă;
- 6 furculițe de argint patent american dintr'o bucată;
- 6 linguri de argint patent american;
- 12 lingurițe de argint pentru cafea patent american;

- 1 lingură de argint pentru supă patent american;
- 1 lingură de argint pentru lapte patent american;
- 6 cesof Victoria englezesci;
- 2 candelabre de masă;
- 1 strecurătoare pentru ceii;
- 1 zaharniță;
- 42 bucăți la un loc fl. 6.60.

Tôte cele 42 de obiecte sus amintite au costat înainte fl. 40 și acum se pot cumpêra pe prețul bagatel de **6. fl. 60.**

Argintul patent american este un metal alb, care își păstrează colorea argintului 25 de ani, despre ceea-ce se garantează. Cea mai bună dovadă, că acest inserat nu e șarlataniă, mă simt îndatorat în public, că ori-cine, căruia nu-i convine marfa îi trimit banii înapoi, nimeni însă se nu trecă cu vederea ocașiunea acesta favorabilă, de ași procura această garnitură pomposă, care cu deosebire se potrivește pentru

Cadouri ocașionale și de nuntă!
 (în economia casei.)

Depou numai la **A. HIRSCHBERG-S**

Telephon Nr. 7114. **Exporthaus von amerik. Patent-Silber-waarenfabrik WIEN, II., Rembrandtstrasse 19**

Se trimite în provincia numai cu rambursă postală seu cu trimiterea sumei înainte. Praful de curățit aceste obiecte 10 cr.

Veritabil numai cu marca:

Extras din scrisorile de recunoștință.

Sunt foarte mulțumit cu trimiterea garnituri, și se-mi mai trimiti încă o garnitură cu fl. 6.60. — Kolozsvár. Exelens Baronin Bánffy.

Sunt foarte mulțumit cu trimiterea garnituri, și se-mi mai trimiteti încă una. Bozovics, Sándor Kerezstessy, sup. efect.

Stimate Domnule!

Sunt foarte mulțumit cu garnitura. Mă rog a-i trimite și sóreii mele, baronesei Nyary născ. de Somogyi, trei asemenea garnituri la Szunto. Baron Iulius Nyary.

J. A. Pop